

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU28

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker propositionen och föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030.

I likhet med regeringen anser utskottet att det föreslagna målet tydliggör och förankrar det svenska genomförandet av Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling. Det föreslagna målet främjar och synliggör även vikten av samordning och samstämmighet mellan samtliga politikområden, såväl globalt som nationellt. Utskottet delar också regeringens uppfattning att det föreslagna målet för en samstämmig politik för hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030 är en naturlig utveckling av Sveriges politik för global utveckling (PGU).

Vidare föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen att en samlad redovisning av genomförandet och måluppfyllelsen av arbetet med Agenda 2030 ska lämnas in en skrivelse till riksdagen vartannat år.

Utskottet konstaterar att regeringens förslag om en redovisning i en särskild bilaga i budgetpropositionen minst en gång per mandatperiod kan innebära att förutsättningarna för uppföljningen försämras och att redovisningen skulle ske alltför sällan. Utskottet gör även bedömningen att den öppenhet och tillgänglighet som en särskild resultatskrivelse till riksdagen innebär skulle riskera att gå förlorad.

Därmed föreslår utskottet att riksdagen bifaller två motionsyrkanden, bifaller delvis ett motionsyrkande och avslår övriga motionsyrkanden.

I betänkandet finns sju reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:188 Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Cirka 30 yrkanden i följdmotioner.

Tre yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Sveriges genomförande av Agenda 2030	6
Uppföljning av Sveriges genomförande av Agenda 2030	16
Reservationer	21
1. Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 1 (M)	21
2. Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 1 (SD)	22
3. Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 1 (C)	24
4. Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 1 (V)	25
5. Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 1 (L)	27
6. Uppföljning av Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 2 (SD)	28
7. Uppföljning av Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 2 (KD)	29
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	31
Propositionen	31
Följdmotionerna	31
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	34
<i>Bilaga 2</i>	
Utrikesutskottets yttrande 2020/21:UU2y	35
<i>Bilaga 3</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2020/21:MJU5y	49

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Sveriges genomförande av Agenda 2030

Ett övergripande mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:188.

Ett mål för Agenda 2030 och en samstämmig politik

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 1 och

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 12.

De riksdagsbundna målen och genomförandet av Agenda 2030

Riksdagen avslår motion

2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 2 och 8.

Genomförandet av Agenda 2030 utifrån svenska utgångspunkter

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 3–7,

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 8–10,

2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkandena 2–4 och

2020/21:3263 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 7.

Förutsättningar för att integrera Agenda 2030

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 3–7 och 11 samt

2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (L)

2. Uppföljning av Sveriges genomförande av Agenda 2030

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska redovisa arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030 vartannat år i en skrivelse till riksdagen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 1 och

2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 5,

bifaller delvis motion

2020/21:357 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) och

avslår motionerna

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 2,

2020/21:680 av Markus Wiechel m.fl. (SD) och

2020/21:692 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (KD)

Stockholm den 10 december 2020

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Elisabeth Svantesson (M), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Adnan Dibrani (S), Ulla Andersson (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Karolina Skog (MP), Mattias Karlsson i Luleå (M) och Rickard Nordin (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2019/20:188 Sveriges genomförande av Agenda 2030. I propositionen presenterar regeringen inriktningen för arbetet med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för en hållbar utveckling. Som ett led i arbetet föreslår regeringen ett övergripande mål som förankrar och tydliggör Sveriges åtagande att genomföra Agenda 2030 för en hållbar utveckling i dess tre dimensioner – den ekonomiska, sociala och den miljömässiga – genom att föra en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför.

I propositionen understryker regeringen att agendan ska integreras i ordinarie processer och att arbetet med att genomföra redan beslutade riksdagsbundna mål är avgörande för genomförandet av agendan.

Det föreslagna målet ska följas upp och redovisas samlat till riksdagen i en särskild bilaga i budgetpropositionen minst en gång per mandatperiod. Denna redovisning föreslås ersätta den resultatredovisning som tidigare gjorts för Sveriges politik för global utveckling (PGU).

Av propositionen framgår att regeringen även bör vara aktiv i den internationella uppföljningen, bl.a. genom att delta i den frivilliga nationella granskningen vid FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling en gång under varje mandatperiod.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Fyra följdmotioner har väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlar finansutskottet även tre yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden 2020/21.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförslagen finns i bilaga 1. Yttranden som inkommit från andra utskott redovisas i bilaga 2 och 3.

I ärendet har det kommit in en skrivelse från Swedish Investors for Sustainable Development (SISD) (dnr 712-2020/21).

Utskottets överväganden

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030. Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V) och 5 (L).

Bakgrund

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling

Vid Förenta nationernas (FN) toppmöte den 25 september 2015 antog FN:s medlemsstater resolutionen Agenda 2030 för hållbar utveckling (A/RES/70/1). Agendan förhandlades inom FN:s generalförsamling, där samtliga FN:s medlemsstater ingår.

Agendan är en handlingsplan med mål för en omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välbefindandet. Världens länder har åtagit sig att fram till 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid, att utrota fattigdom och hunger överallt, att bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder, att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, att alla ska kunna åtnjuta de mänskliga rättigheterna, att främja jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt, att vidta ansträngningar för att nå dem som är utsatta först samt att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Agenda 2030 genomsyras av ett rättighetsperspektiv som säkrar alla individers politiska och medborgerliga rättigheter, likväl som de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Detta kommer till uttryck i den centrala principen att ingen ska lämnas utanför.

Agendan ger uttryck för komplexa globala utmaningar som behöver hanteras gemensamt genom ambitiösa multilaterala integrerade lösningar. Agendan består av fyra beståndsdelar:

- politiska deklARATIONER
- 17 mål och 169 delmål
- medel för genomförande
- ett ramverk för översyn och uppföljning.

Under högnivåmötet 2019, i samband med öppnandet av FN:s 74:e generalförsamling, antogs ytterligare en politisk deklARATION: ”Växla upp genomförandet för handling och leverans på hållbar utveckling” (A/RES/74/4).

Agendan riktar sig såväl till alla länder enskilt som till världen som helhet. Varje land måste ta ställning till vilket angreppssätt och vilka åtgärder som ska vidtas utifrån nationella förutsättningar. Agendan betonar att partnerskap är ett grundelement för genomförandet och att samhällets olika aktörer på lokal, regional och nationell nivå därmed måste samverka. Agendan betonar även vikten av samstämmighet mellan olika utgiftsområden.

Agendans mål och delmål är integrerade och omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Jämställdhet och partnerskap ska integreras i samtliga mål.

Lägesbilden för genomförandet av Agenda 2030

Den globala utvecklingen går i vissa avseende i positiv riktning och i andra avseenden i negativ riktning. I september 2019 presenterade en grupp oberoende forskare som FN utsett en lägesrapport om världens genomförande av Agenda 2030. Rapporten visar på en avmattning i framstegstakten och att länderna är långt ifrån att nå målen. Samtidigt visar rapporten att det finns möjlighet att vända utvecklingen.

Den globala covid-19-pandemins socioekonomiska effekter påverkar förutsättningarna för att uppnå de globala målen till 2030. Till följd av den ekonomiska krisen har FN uppmanat till brådskande och kraftfulla åtgärder för att skydda de mest utsatta och för att upprätthålla en inkluderande ekonomisk tillväxt och finansiell stabilitet samt för att främja en hållbar återhämtning.

Av Statistiska centralbyråns (SCB) rapport *Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige – Statistisk lägesbild 2019*, framgår att Sverige med nuvarande styrmedel och åtgärder inte når flera av de nationella klimat- och miljömålen. Därmed nås inte heller de relaterade målen i Agenda 2030. Av rapporten framgår vidare att det inte skett särskilt stora förändringar sedan 2015 och att flera av utmaningarna kvarstår. SCB har sammanfattat Sveriges utmaningar i tre övergripande punkter:

- Ojämligheten mellan grupper ökar snarare än minskar inom flera områden.
- De flesta av de nationella miljö kvalitetsmålen är inte möjliga att nå med befintliga och beslutade åtgärder.
- Våld och kränkningar minskar inte.

Sverige har i hög utsträckning en lagstiftning och riksdagsbundna mål som väl motsvarar Agenda 2030 men det krävs fortsatt arbete för att kunna nå ett flertal mål.

Propositionen

Ett mål för Agenda 2030 och en samstämmig politik

I propositionen presenterar regeringen inriktningen för arbetet med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Som ett led i arbetet föreslår regeringen ett övergripande mål som förankrar och tydliggör Sveriges åtagande att genomföra Agenda 2030 för en hållbar

utveckling i dess tre dimensioner – den ekonomiska, sociala och den miljömässiga – genom att föra en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför.

Ett övergripande riksdagsbundet mål för Agenda 2030

Regeringen bedömer att ett riksdagsbundet övergripande mål behövs för att förankra och tydliggöra Sveriges åtagande att verka för att genomföra Agenda 2030 såväl nationellt som internationellt. Regeringen anför att genom målet kommer också riksdagen att involveras tydligt i arbetet med Agenda 2030.

Agendan sträcker sig till 2030 men arbetet för en hållbar utveckling behöver fortsätta även efter detta år. Arbetet för hållbar utveckling i det svenska samhället bör därför präglas av långsiktighet och uthållighet. Regeringen gör bedömningen att det mål som föreslås i propositionen skapar en tydlig riktning och ger förutsättningar för en sådan uthållighet. Enligt regeringen tydliggör målet att åtagandet att genomföra agendan är ett fortlöpande arbete som innebär att man integrerar och använder agendan som ett verktyg i ordinarie processer. Målet blir därmed vägledande för att all berörd politik på lämpligt sätt ska bidra till en hållbar utveckling.

Regeringen framhåller att arbetet med att genomföra agendan kräver åtgärder inom i stort sett samtliga utgiftsområden. Beslut inom ett utgiftsområde kan innebära en risk för att det uppstår målkonflikter i förhållande till andra utgiftsområden. I ett sådant fall behöver avvägningar göras så att andra utgiftsområden och därigenom även de globala målen beaktas.

Enligt regeringen behövs ett övergripande mål som anger inriktningen och säkrar att åtgärder inom de olika utgiftsområdena bidrar till omställningen till ett hållbart samhälle i linje med Agenda 2030, såväl nationellt som internationellt. Arbetet för att genomföra ett sådant mål ska enligt regeringen ske inom ramen för redan existerande riksdagsbundna mål och ta sin utgångspunkt i målen för respektive utgiftsområde. Regeringen framhåller att det mål som föreslås tillför ett kompletterande helhetsperspektiv på hållbar utveckling till de riksdagsbundna mål som redan finns. På så sätt bidrar målet till att genomföra Agenda 2030 och att ställa om till ett hållbart samhälle.

Från en samstämmig politik för global utveckling (PGU) till en samstämmig politik för hållbar utveckling

Sveriges politik för global utveckling (PGU) beslutades 2003 och präglas av två perspektiv: rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling. Målet för PGU är att det ska råda samstämmighet mellan alla svenska utgiftsområden och politiska beslut för att främja, eller i vart fall inte motverka, de utvecklingspolitiska målen. PGU framhåller också vikten av utökad samverkan.

I agendans delmål 17.14 framhålls behovet av en samstämmig politik för hållbar utveckling. Målet innebär att de tre dimensionerna av hållbar utveckling systematiskt integreras i ett lands politikutveckling.

Samstämmighet för hållbar utveckling är en vidareutveckling av samstämmighet för global utveckling och har en betydligt bredare ansats. Målet syftar till att säkerställa att all politik stödjer hållbar utveckling lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Regeringen anför i propositionen att målsättningarna i PGU i stort överensstämmer med Agenda 2030. I regeringens skrivelse Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030 (skr. 2017/18:146) betonas också att PGU är ett centralt verktyg för att genomföra agendan. Enligt regeringen innehåller det övergripande mål som föreslås i propositionen till stor del motsvarande målsättningar som finns i det riksdagsbundna målet för PGU. Regeringens bedömning är att rättighetsperspektivet och fattigas människors perspektiv på utveckling, som präglar PGU, också bidrar till att genomföra agendan. Perspektiven är centrala för att bidra till agendans princip om att ingen ska lämnas utanför. Regeringen anser därför att det finns goda skäl för att inkludera målet för PGU i det mål som föreslås i propositionen. På så sätt omfattar målet att samstämmigheten mellan olika svenska utgiftsområden även blir mer utvecklingsfrämjande.

Vidare anför regeringen att ett förnyat riksdagsbundet mål för en samstämmig politik för hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030 är en naturlig utveckling av PGU. Genom det mål som föreslås i propositionen skapas ett gemensamt mål för Agenda 2030 och för den samstämmighetspolitik som förts inom ramen för det riksdagsbundna målet för PGU. Regeringen tydliggör dock att övriga delar av PGU fortfarande gäller. Det gäller framför allt de delar som omfattar mål och inriktning för utvecklingssamarbetet.

Ett riksdagsbundet mål för att stärka samstämmigheten

Regeringen framhåller att agendans integrerade angreppssätt och helhetsperspektiv gör att det är viktigt att identifiera sambanden mellan olika utgiftsområden. Att identifiera potentiella synergier och målkonflikter mellan de olika utgiftsområdena på ett strukturerat sätt ger bättre beslutsunderlag för regeringen att fatta beslut som leder till en hållbar utveckling. För att nå de globala målen för hållbar utveckling behöver risken minimeras för att politiska beslut inom de olika utgiftsområdena motverkar genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen. Enligt regeringen behöver även de områden där samverkan är möjlig identifieras och prioriteras samt mål- och intressekonflikter synliggöras och hanteras.

Målet ska stärka agendans princip att ingen ska lämnas utanför

Även om Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling saknar ett uttryckligt mål om mänskliga rättigheter och demokrati har samtliga mål en koppling till olika aspekter av de mänskliga rättigheterna. Regeringen framhåller i propositionen att den har en högre ambition än Agenda 2030 när det gäller arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter, och delmålen i Agenda 2030 är därför vägledande och bör ses som en lägsta nivå.

Principen om att ingen ska lämnas utanför värnas genom att arbetet med att genomföra agendan utgår från ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv. Regeringen vill i det föreslagna målet för Agenda 2030 därför inskräpa vikten av ett tydligt rättighetsperspektiv i genomförandet.

De riksdagsbundna målen och genomförandet av Agenda 2030

Agenda 2030 är en global samlad ansats för en hållbar utveckling. Genom agendan samlas sakfrågor och olika principer under det övergripande målet om en hållbar utveckling där ingen lämnas utanför.

Av Agenda 2030 (A/RES/70/1 paragraf 55) framgår att varje lands regering ska säkerställa att det finns nationella delmål med utgångspunkt i den globala ambitionsnivån, men med hänsyn tagen till nationella förhållanden såsom kapacitet och utvecklingsnivå. I en svensk kontext innebär det att agendans delmål behöver omsättas utifrån svenska utgångspunkter och införlivas i den nationella politiken utifrån Sveriges förutsättningar. Detta gäller både inrikes- och utrikespolitik.

Delmålen i Agenda 2030 i relation till de riksdagsbundna målen

Av propositionen framgår att en majoritet av delmålen i Agenda 2030 redan omfattas helt eller delvis av lagstiftning och de riksdagsbundna målen. Vissa av de riksdagsbundna målen berör dessutom flera av agendans delmål. De riksdagsbundna målen utgör därmed en del av det nationella genomförandet av agendans delmål och är viktiga utgångspunkter för Sveriges genomförande av agendan.

Samtidigt framhåller regeringen att även om det finns riksdagsbundna mål som i princip täcker in samtliga delmål i agendan ger inte alla de riksdagsbundna målen en tydlig vägledning för hur målen bidrar till en hållbar utveckling. Det är enligt regeringen också svårt att utläsa hur målen förhåller sig till bl.a. den övergripande principen i agendan om att ingen ska lämnas utanför.

Regeringen framhåller i propositionen att Sverige kan komma mycket långt i arbetet med att genomföra agendan genom att vidta åtgärder för att nå de mål som riksdagen redan beslutat om. Sverige har i vissa riksdagsbundna mål dessutom en högre ambition än vad som uttrycks på delmålsnivå i Agenda 2030. Samtidigt har Sverige enligt propositionen alltjämt flera utmaningar att hantera innan de riksdagsbundna målen nås. Sammantaget konstaterar regeringen att arbetet med att genomföra de riksdagsbundna målen är avgörande även för genomförandet av Agenda 2030.

Förutsättningar för att integrera Agenda 2030 i ordinarie processer.

Regeringen anför att förutsättningarna för att integrera Agenda 2030 i statsförvaltningens ordinarie processer behöver stärkas för att Sverige ska kunna genomföra agendan. Regeringen understryker att Sverige och världen står mitt i att hantera komplexa utmaningar, och de utmaningar som Agenda

2030 pekar ut kräver genomgripande förändringar. För att lyckas behöver universitet, högskolor, näringsliv, offentlig sektor och civilsamhället arbeta tillsammans mot gemensamma mål.

Regeringen redovisar i propositionen inriktningen i huvuddrag för det fortsatta arbetet med att stärka ordinarie processer för styrning och organisering av statsförvaltningen och offentligt finansierad verksamhet i genomförandet av Agenda 2030.

Partnerskap och arenor för samverkan

Regeringen framhåller i propositionen att genomförandet av Agenda 2030 kräver väl fungerande partnerskap och ett brett engagemang.

Regeringen utsåg i februari 2020 en nationell samordnare för Agenda 2030 (dir. 2020:17) med uppdrag att bl.a. arbeta för att stärka, främja och fördjupa olika aktörers arbete med att genomföra agendan. En viktig framgångsfaktor för samordnarens arbete är att initiera och främja samverkan och partnerskap.

Regeringen understryker i propositionen att Sverige även fortsättningsvis bör vara pådrivande i EU och i internationella organ för ett ambitiöst globalt genomförande av Agenda 2030. Sveriges bidrag till det internationella genomförandet av agendan sker på olika sätt, t.ex. genom handel, internationellt samarbete, kunskapsutbyte, högre utbildning, forskning och innovation. Sverige bidrar genom att det offentliga, näringslivet, universitet, högskolor och civilsamhället deltar på flera arenor, både bilateralt och multilateralt.

I propositionen presenterar regeringen inriktningen på ett fortsatt arbete för en bred samverkan hos samhällets olika aktörer.

Motionerna

Ett mål för Agenda 2030 och en samstämmig politik

I kommittémotion 2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) framför motionärerna att regeringens förslag till övergripande mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030 är alltför generellt och tolkningsbart samt att målet behöver definieras. Motionärerna framhåller att det är viktigt att det av det övergripande målet framgår att genomförandet av agendan ska utgå från Sveriges möjligheter och utifrån vad Sverige mäktar med. Motionärerna anför i yrkande 1 att Sveriges genomförande av Agenda 2030 ska utgå från en svensk kontext när det gäller förhållanden, behov och möjligheter.

I kommittémotion 2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) framför motionärerna att om Sverige ska kunna föregå med gott exempel i det internationella arbetet med att genomföra Agenda 2030 och med trovärdighet driva frågorna internationellt bör regeringen visa hur arbetet med målkonflikter bedrivs nationellt. Motionärerna anför i yrkande 12 att riksdagen ska tillkännage för regeringen att den ska återkomma till riksdagen med en samstämmig politik för hållbar utveckling nationellt där målkonflikter med

negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030 synliggörs i syfte att förhindra dem.

De riksdagsbundna målen och genomförandet av Agenda 2030

I kommittémotion 2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) framförs att det övergripande mål som regeringen föreslår behöver kompletteras med förtydliganden inom varje delmål utifrån en svensk kontext för att genomförandet ska leda till faktiska och mätbara effekter. Motionärerna yrkar att regeringen ska göra en specificering av nytta, målstyrning och hur mätbara effekter ska uppnås utifrån en svensk kontext vid genomförandet av agendan (yrkande 2). Vidare anför motionärerna att Sverigedemokraterna inte har bifallit samtliga de riksdagsärenden som resulterat i de riksdagsbundna målen och att genomförandet av agendan därför ska anpassas till en svensk kontext där kommuners, regioners och de nationella behoven sätts i första rummet. Motionärerna yrkar att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de redan existerande riksdagsbundna målen inte ska användas i sin helhet som utgångspunkt för genomförandet av Agenda 2030 (yrkande 8).

Genomförandet av Agenda 2030 utifrån svenska utgångspunkter

I kommittémotion 2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) ställer sig motionärerna bakom att Sverige ska verka för att Agenda 2030 genomförs, men framhåller samtidigt att de nationella problemen måste prioriteras och att resurser i första hand ska läggas på nödvändiga satsningar inom Sverige. Motionärerna anför i yrkande 3 att riksdagen ska tillkännage för regeringen att genomförandet av Agenda 2030 ska gagna nationen Sverige såväl som landets regioner och kommuner. Vidare framför motionärerna att en förutsättning för att genomföra flertalet av målen i Agenda 2030 är en fungerande välfärd och att genomförandet därför behöver kopplas till näringslivsaspekter för tillväxt. I yrkande 4 föreslår motionärerna att genomförandet av agendan ska relateras till goda näringslivsförutsättningar för tillväxt och företagande. Dessutom yrkar motionärerna att riksdagen ska tillkännage för regeringen att Sveriges genomförande av Agenda 2030, samt Sveriges ambition att vara ledande internationellt i arbetet för en hållbar miljöpolitik, inte får prioriteras framför att lösa Sveriges nationella problem utifrån en svensk kontext och svenska förutsättningar (yrkande 5). Motionärerna framför vidare att det är viktigt att bedriva en hållbar miljöpolitik, men att arbetet måste kopplas till konstruktiva, realistiska och kostnadseffektiva satsningar. Motionärerna anför i yrkande 6 att riksdagen ska ställa sig bakom det som anförs i motionen om en säker och hållbar klimat- och miljöpolitik genom exempelvis satsningar på fjärde generationens kärnkraftsreaktorer. Motionärerna menar också att genomförandet av agendan behöver kopplas till ett nationellt förvalterskap, där det som ärvt av tidigare generationer tas om hand, vilket inkluderar miljön och möjligheterna att kunna bo och verka i hela landet på ett tryggt och bra

sätt. Motionärerna yrkar att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationellt förvaltarskap (yrkande 7).

I kommittémotion 2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) anför motionärerna att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den ska återkomma till riksdagen med en feministisk analys av genomförandet av Agenda 2030 (yrkande 8). Motionärerna yrkar även att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i fråga om skuldsanering och behovet av att motverka skatte- och kapitalflykt (yrkande 9). Motionärerna vill även se krafttag för att säkerställa att företag respekterar mänskliga rättigheter och bidrar till hållbar utveckling. Motionärerna yrkar att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning för att företag ska genomföra s.k. human rights due diligence, dvs. att företagen ska analysera riskerna för och förhindra att företagets verksamheter har en negativ påverkan på de mänskliga rättigheterna (yrkande 10). Dessutom bör ett klimat- och miljöperspektiv läggas på de förslag som regeringen arbetar fram.

I kommittémotion 2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkar motionärerna att riksdagen ska tillkännage för regeringen att Sveriges nationella klimatmål inte får uppnås genom att utsläppen av växthusgaser ökar utanför Sveriges gränser (yrkande 2). I samma motion yrkar motionärerna att regeringen ska identifiera och höja den nationella ambitionsnivån inom de områden där Sverige ligger långt ifrån att nå målen (yrkande 3). Vidare yrkar motionärerna att riksdagen ska ställa sig bakom det som anförs i motionen om att det traditionella utvecklingsbiståndet efter Agenda 2030:s genomförande ska kunna avvecklas (yrkande 4).

I kommittémotion 2020/21:3263 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 7 anför motionärerna att riksdagen bör ställa sig bakom att Sverige ska ha som ambition att vara världsledande i mål 5 i Agenda 2030 om kvinnors fulla delaktighet i beslutsfattande på alla områden.

Förutsättningar för att integrera Agenda 2030

I kommittémotion 2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) anför motionärerna i yrkande 3 att regeringen bör tillsätta en politiskt sammansatt kommitté med uppdrag att t.o.m. 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen för genomförandet av Agenda 2030. Vidare framför motionärerna att länsstyrelserna har en viktig roll i det lokala och regionala genomförandet av Agenda 2030 tillsammans med kommuner, regioner och andra aktörer i samhället. Motionärerna anför i yrkande 4 att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur länsstyrelsernas roll i arbetet med Agenda 2030 kan förtydligas, liksom hur samarbetet med kommuner och regioner kan förtydligas när det gäller genomförandet av agendan (yrkande 5). Vidare framhåller motionärerna att det bör skapas ett återkommande forum för samverkan och dialog. I yrkande 6 anför motionärerna att riksdagen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur ett nationellt Agenda 2030-forum

kan genomföras. Dessutom yrkar motionärerna att regeringen även bör återkomma till riksdagen med förslag på hur ett uppdrag till länsstyrelserna om att arrangera regionala Agenda 2030-forum för olika sektorer och aktörer på lokal och regional nivå kan genomföras (yrkande 7). Motionärerna framhåller också att en prioritering från regeringen skulle göra det lättare för myndigheter, länsstyrelser, kommuner och regioner att uttolka hur de konkret ska arbeta med genomförandet av Agenda 2030. Motionärerna yrkar att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på en handlingsplan för genomförandet av Agenda 2030 och de mest prioriterade åtgärderna (yrkande 11).

I kommittémotion 2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) framför motionärerna att företagets roll är avgörande för förmågan att genomföra Agenda 2030. I yrkande 1 föreslår motionärerna att riksdagen ska ställa sig bakom det som anförs i motionen om näringslivets centrala roll i genomförandet av agendan och betydelsen av en politik som främjar tillväxt för att målen i agendan ska uppnås.

Yttranden från andra utskott

Utrikesutskottet

Utrikesutskottet lämnar i sitt yttrande 2020/21:UU2y synpunkter på det övergripande mål som regeringen föreslår för Sveriges genomförande av Agenda 2030, hur detta mål förhåller sig till det befintliga målet för politiken för global utveckling (PGU) och hur regeringen bedömer att målet för Agenda 2030-arbetet ska följas upp och redovisas för riksdagen. Utskottet lämnar också synpunkter på Sveriges internationella arbete för att uppnå Agenda 2030-målen globalt och hur detta arbete förhåller sig till det nationella genomförandet. Yttrandet begränsas till dessa delar av propositionen samt motsvarande delar i motionerna.

Utskottet gör bedömningen att det föreslagna målet tydliggör och förankrar det svenska genomförandet av Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling. Det föreslagna målet främjar och synliggör även vikten av samordning och samstämmighet mellan samtliga politikområden, såväl globalt som nationellt. Utskottet gör även bedömningen att det föreslagna målet är en naturlig utveckling av PGU. Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker propositionen.

Utrikesutskottet har övervägt om kammaren vid ett godkännande av det nya målet bör tydliggöra att det gällande målet för PGU samtidigt ska upphöra att gälla. Utskottet vill dock avvakta erfarenheterna från regeringens uppföljning av det nya målet för genomförandet av Agenda 2030, i vilken regeringen avser att integrera resultatredovisningen för PGU.

Miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet har i yttrande 2020/21:MJU5y lämnat synpunkter på propositionen och de delar av motionerna som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker propositionen i dessa delar och avstyrker motionsyrkandena.

Tidigare behandling

Utskottet behandlar Agenda 2030 i samband med beredningen av budgetpropositionen. Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2020 (utg. omr. 2) konstaterade utskottet att regeringen avsåg att under 2020 återkomma till riksdagen med en samlad inriktning för att genomföra och följa upp Agenda 2030. Utskottet ville inte föregripa regeringens arbete och avstyrkte i betänkande 2019/20:FiU2 de då aktuella motionsyrkandena. Flera av motionsyrkandena var likalydande med de yrkanden som anförts med anledning av propositionen om Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Kompletterande information

I budgetpropositionen för 2021 (utg. omr. 2) redovisar regeringen arbetet för att genomföra Agenda 2030 nationellt. Regeringen framför bl.a. att den nu aktuella propositionen om Sveriges genomförande av Agenda 2030 kommer att vara en utgångspunkt för det fortsatta arbetet, både nationellt och internationellt. Regeringen bedömer att det bland samhällets aktörer finns ett stort och ökande intresse och engagemang för arbetet med Agenda 2030 och de globala målen. Samtidigt framhåller regeringen att det är viktigt att samarbetet och partnerskap mellan olika aktörer i samhället ökar för att skapa handlingskraft och uppnå en hållbar utveckling. Vidare konstaterar regeringen att det av SCB:s rapport Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige – Statistisk lägesbild 2019 framgår att Sverige alltjämt har flera utmaningar att hantera.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag om ett övergripande riksdagsbundet mål. Liksom regeringen anser utskottet att det föreslagna målet tydliggör och förankrar det svenska genomförandet av Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling. Det föreslagna målet främjar och synliggör även vikten av samordning och samstämmighet mellan samtliga politikområden, såväl globalt som nationellt.

Utskottet kan i likhet med regeringen konstatera att målsättningarna med PGU i stort överensstämmer med Agenda 2030 och att PGU är ett centralt verktyg för Sveriges bidrag till att genomföra agendan globalt. Utskottet delar regeringens uppfattning att ett förnyat riksdagsbundet mål för en samstämmig

politik för hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030 är en naturlig utveckling av PGU.

Utskottet tillstyrker propositionen och föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030.

I motionsyrkandena framhåller motionärerna bl.a. att regeringen behöver identifiera och höja den nationella ambitionsnivån där Sverige ligger långt ifrån att nå målen, att det svenska genomförandet av Agenda 2030 ska ske utifrån en svensk kontext och att det internationella ramverket behöver stärkas för att bl.a. bekämpa kapital- och skatteflykt. Vidare yrkar motionärerna att Sveriges arbete för att genomföra agendan ska stärkas genom ett förtydligande av länsstyrelsernas, regionernas och kommunernas roll i arbetet. Ett par motioner tar även upp näringslivets och företagens roll i genomförandet av Agenda 2030.

Utrikesutskottet och miljö- och jordbruksutskottet avstyrker motionerna i de delar som berör respektive beredningsområde. Finansutskottet finner inte heller anledning att i det här sammanhanget rikta tillkännagivanden till regeringen i dessa delar och avstyrker härmed motionsyrkandena.

Uppföljning av Sveriges genomförande av Agenda 2030

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska redovisa arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030 vartannat år i en skrivelse till riksdagen och tillkännager detta för regeringen. Därmed bifaller riksdagen två motionsyrkanden, bifaller delvis ett motionsyrkande och avslår övriga motionsyrkanden.

Jämför reservation 6 (SD) och 7 (KD).

Propositionen

Agenda 2030 tydliggör att det bör följas upp hur genomförandet går på global, regional och nationell nivå samt betonar att medlemsländerna har det huvudsakliga ansvaret för uppföljning och utvärdering.

Uppföljningen av ett riksdagsbundet mål

Ett mål för genomförandet av Agenda 2030 som är beslutat av riksdagen visar enligt regeringen Sveriges åtagande på ett tydligt sätt och lägger grunden för en systematisk uppföljning av genomförandet. Uppföljning och utvärdering är nödvändigt för att följa genomförandet och säkra måluppfyllelsen.

Budgetlagen (2011:203) ställer särskilda krav på återrapportering i budgetpropositionen för riksdagsbundna mål. Av budgetlagen framgår att

regeringen ska lämna en redovisning i budgetpropositionen av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till mål som har beslutats av riksdagen (10 kap. 3 §).

Som redovisats ovan motsvarar de befintliga riksdagsbundna målen inom respektive utgiftsområde i hög utsträckning delmålen i Agenda 2030. De riksdagsbundna målen inom respektive utgiftsområde som årligen redovisas i budgetpropositionen är viktiga i uppföljningsarbetet och bidrar till att förtydliga agendans mål och delmål i genomförandearbetet, men den redovisningen blir med nödvändighet uppdelad. Regeringen gör därför bedömningen att en samlad uppföljning av det föreslagna målet för genomförandet av Agenda 2030 är central.

För att ge riksdagen en överblickbar och samlad redovisning av genomförandet av agendan anser regeringen att den minst en gång per mandatperiod bör lämna en samlad och fördjupad redovisning till riksdagen i en bilaga till budgetpropositionen. Bilagan bör innehålla en nulägesanalys, en analys av samstämmighet och en samlad redovisning av regeringens arbete med Agenda 2030, inklusive en redovisning av den förflyttning som Sverige har gjort mot målet.

Regeringen föreslår att den särskilda resultatredovisning av Sveriges politik för global utveckling (PGU) som har gjorts till riksdagen vartannat år integreras i och ersätts av redovisningen för Agenda 2030.

Ett riksdagsbundet mål och regeringens återrapportering ger även grund för riksdagens granskningsmyndighet Riksrevisionen att utvärdera det svenska genomförandearbetet i förhållande till uppsatta mål.

Statistiskt baserad analys av Agenda 2030 för uppföljning

Statistiska centralbyrån (SCB) har i uppdrag att ansvara för statistikbaserad analys av Sveriges genomförande av Agenda 2030. Regeringen gav 2017 SCB i uppdrag att analysera hur Sverige i dåvarande läge, baserat på tillgängliga data och resultat, levde upp till mål och delmål i Agenda 2030, vilket kan utgöra en utgångspunkt när utvecklingen under åren framöver ska beskrivas.

Regeringen gav 2018 SCB i uppdrag att samordna utvecklingen, produktionen och tillgängliggörandet av statistik för uppföljningen av Sveriges genomförande av Agenda 2030 (Fi2018/02412/SFÖ och M2020/00628/KI). Tre delrapporter har lämnats, och uppdraget ska slutredovisas i oktober 2021. SCB ska då även lämna förslag på hur den samordnade statistiska uppföljningen av Agenda 2030 ska organiseras efter att SCB:s uppdrag är slutfört fram t.o.m. 2030.

Regeringen framhåller att den statistiska uppföljningen av Agenda 2030 ger en övergripande bild av Sveriges genomförande av agendan. Denna uppföljning ska komplettera de särskilda uppföljningar som görs inom enskilda utgiftsområden och som utgår från nationella mål och uppföljningssystem. SCB:s uppföljning av Agenda 2030 avser inte att ersätta de särskilda uppföljningarna utan att sammanföra aspekter av dessa, särskilt där utgiftsområdena påverkar varandra. Enligt regeringen kan uppföljningen

av agendan på så sätt även bli ett verktyg för att uppmärksamma frågor där myndigheter i ännu högre grad behöver arbeta sektorsövergripande för att driva utvecklingen i en mer hållbar riktning. Genom detta möjliggörs en resultatbaserad ansats som också gör det möjligt att följa hur resultat utvecklas över tid.

Sveriges bidrag till den globala uppföljningen av Agenda 2030

Ländernas genomförande av agendan ska rapporteras till FN, vilket sker på två olika sätt. Det ena är den statistiska uppföljningen genom globala indikatorer beslutade av FN. Den andra formen av rapportering är den frivilliga nationella granskning som länder gör, som redovisas vid FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF).

Inför högnivåforumet 2017 presenterades den första rapporten från den svenska regeringen om genomförandet av Agenda 2030. Rapporten togs fram i en bred konsultationsprocess med underlag och bidrag från ett stort antal samhällsaktörer i olika referensgrupper.

Regeringen anser att det är lämpligt att göra en nationell rapportering vid högnivåforumet en gång per mandatperiod.

Motionerna

Uppföljning av Sveriges genomförande av Agenda 2030

I kommittémotion 2929/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) anför motionärerna att riksdagen ska tillkänna för regeringen att en skrivelse med en uppföljning av Sveriges arbete med Agenda 2030 bör lämnas till riksdagen vartannat år (yrkande 1). Dessutom framhåller motionärerna att Sveriges ambition bör vara högre än att lämna en nationell rapport till FN:s högnivåforum endast en gång per mandatperiod. En redovisning av Sveriges resultat bör göras vartannat år för FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling (yrkande 2).

I kommittémotion 2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkar motionärerna att riksdagen ska tillkänna för regeringen att en resultatredovisning av genomförandet av Agenda 2030 behöver göras i en resultatskrivelse till riksdagen två gånger per mandatperiod eftersom en god resultatuppföljning är av stor betydelse för genomförandet av agendan (yrkande 5).

I kommittémotion 2020/21:357 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkar motionärerna att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tydliggöra hur de delar av Sveriges politik för global utveckling (PGU) som inte omfattas av det nya målet för Agenda 2030 ska följas upp.

I kommittémotion 2020/21:680 yrkar Markus Wiechel m.fl. (SD) att riksdagen ska ställa sig bakom det som anförs i motionen om en återkommande internationell extern utvärdering av Sveriges politik för global utveckling för att se över det svenska arbetet med Agenda 2030.

Vidare anför Markus Wiechel m.fl. (SD) i kommittémotion 2020/21:692 yrkande 5 att även Sveriges arbete med Agenda 2030 återkommande bör utvärderas.

Utrikesutskottets yttrande

Utrikesutskottets sammanvägda uppfattning är att den redovisning som regeringen förordar, dvs. genom en bilaga till budgetpropositionen en gång per valperiod, inte är tillräcklig för att riksdagen ska kunna följa genomförandet och säkra måluppfyllelsen i alla delar av arbetet med Agenda 2030. Regeringen bör enligt utskottet lämna en redovisning av detta i en skrivelse till riksdagen vartannat år.

Förutom de aspekter som regeringen i propositionen ser framför sig att redovisningen ska belysa vill utskottet understryka vikten av att redovisningen också möjliggör en adekvat uppföljning av Sveriges bidrag till det globala genomförandet av Agenda 2030 utifrån målen för PGU och utvecklings-samarbetet genom det internationella biståndet. Utskottet anser att redovisningen bör utgå från verksamhetsspecifika och uppföljningsbara mål kopplade till resultatindikatorer. Vidare anför utskottet att det är centralt att regeringen lyfter fram identifierade målkonflikter och hur den avser att hantera dessa.

Utrikesutskottet noterar att regeringen avser att vara aktiv i den internationella uppföljningen av Agenda 2030 genom att bl.a. delta i den frivilliga nationella granskningen vid högnivåforumet en gång varje valperiod. Utskottet anser att regeringens bedömning i detta avseende är balanserad.

Utrikesutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker motionerna 2020/21:249 (V) yrkande 1 och 2020/21:347 (M) yrkande 5 samt delvis 2020/21:357 (KD) och avstyrker motion 2020/21:249 (V) yrkande 2.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen beskriver redovisas av uppfyllelsen av de riksdagsbundna målen varje år i budgetpropositionen. Uppfyllelsen redovisas för varje utgiftsområde och behandlas på så sätt av det utskott som tidigare berett de mål som riksdagen har beslutat om. Samtidigt innebär samstämmighetspolitiken att ställningstaganden i samtliga utgiftsområden ska verka för, eller åtminstone inte verka mot, en hållbar utveckling. I det ingår att identifiera, synliggöra och hantera målkonflikter mellan politikområden men också att identifiera områden där politiken har potential att skapa synergier och samstämmighet mellan politikområden. För detta är en överblickbar, samlad och fördjupad redovisning avgörande, vilket regeringen också påpekar i propositionen.

Regeringen avser att ge en sådan samlad och fördjupad redovisning av det nya målet i en särskild bilaga i budgetpropositionen minst en gång varje valperiod. Den särskilda resultatredovisning av PGU som görs till riksdagen

vartannat år föreslås integreras i och ersättas av redovisningen för Agenda 2030.

Utskottet delar utrikesutskottets bedömning att en redovisning i en särskild bilaga i budgetpropositionen kan innebära att förutsättningarna för uppföljning försämras och att redovisningen skulle ske alltför sällan. Det finns även en risk för att den öppenhet och tillgänglighet som en särskild resultatkrivelse till riksdagen innebär skulle gå förlorad.

Utskottets bedömning är att regeringen ska lämna en redovisning av genomförandet och måluppfyllelsen i arbetet med Agenda 2030 i en skrivelse till riksdagen vartannat år. I likhet med utrikesutskottet föreslår utskottet att riksdagen lämnar ett tillkännagivande till regeringen om detta. Utskottet föreslår därmed att riksdagen bifaller motionerna 2020/21:249 (V) yrkande 1 och 2020/21:347 (M) yrkande 5 och delvis bifaller motion 2020/21:357 (KD).

Utskottet gör samtidigt bedömningen att den beskrivna redovisningen enligt ovan ger riksdagen ett adekvat och tillräckligt underlag och avstyrker motionerna 2020/21:680 och 2020/21:692 av Markus Wiechel m.fl. (SD).

När det gäller den internationella uppföljningen konstaterar utskottet i likhet med utrikesutskottet att regeringen avser att vara aktiv i den internationella uppföljningen, bl.a. genom att delta i den frivilliga nationella granskningen vid FN:s politiska högnivåforum en gång varje valperiod. Utskottet gör bedömningen att regeringens ambitionsnivå är väl avvägd och föreslår att motion 2020/21:249 (V) yrkande 2 avstyrks.

Reservationer

1. Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 1 (M)

av Elisabeth Svantesson (M), Edward Riedl (M), Jan Ericson (M) och Mattias Karlsson i Luleå (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Ett övergripande mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030
=utskottet

Ett mål för Agenda 2030 och en samstämmig politik
=utskottet

De riksdagsbundna målen och genomförandet av Agenda 2030
=utskottet

Genomförandet av Agenda 2030 utifrån svenska utgångspunkter

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkandena 2–4 och
avslår motionerna
2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 3–7,
2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 8–10 och
2020/21:3263 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 7.

Förutsättningar för att integrera Agenda 2030

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 1 och
avslår motion
2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 3–7 och 11.

Ställningstagande

Vi vill se en tydligare roll för företagande och innovation i arbetet med agendans globala genomförande. Agenda 2030 tydliggör tillväxtens centrala betydelse för att nå de 17 globala målen om att bekämpa fattigdom och hunger, att säkerställa en god utbildning för alla liksom att bekämpa klimatförändringarna. I det sammanhanget är företagets roll avgörande, och vi vill betona näringslivets centrala betydelse för att uppnå målen.

Klimatfrågan är till sin natur gränsöverskridande, och det svenska klimatmålet är förankrat i ett globalt perspektiv. För att svensk klimatpolitik ska göra skillnad och för att målen i Agenda 2030 ska nås är det helt centralt att Sveriges nationella klimatmål inte uppnås genom att utsläppen av växthusgaser ökar utanför Sveriges gränser.

Vi anser att det är angeläget att identifiera de mål som Sverige ligger långt ifrån och höja den nationella ambitionsnivån för dem. Av särskild vikt är mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen, sammankopplat med grundläggande frågor om samhällskontraktet och medborgarnas tillit till institutioner och statsförvaltning.

En central del i Sveriges genomförande av Agenda 2030 är även bistånds- och utvecklingspolitiken. Åtgärder för att främja ekonomisk tillväxt, internationell handel och ett förbättrat företagsklimat är helt avgörande för att nå både målen för biståndspolitik och målen för Agenda 2030. Det är inte bistånd som driver utvecklingen framåt, utan det traditionella utvecklingsbiståndet måste präglas av hjälp till självhjälp. Vi anser att Sveriges riksdag bör ställa sig bakom målet att det traditionella utvecklingsbiståndet ska kunna avvecklas när Agenda 2030 är genomförd.

Detta ska dock inte förväxlas med ett svenskt engagemang i internationellt samarbete och en beredskap att tillhandahålla humanitärt katastrofbistånd, vilket kommer att vara viktigt även i framtiden.

2. Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 1 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Ett övergripande mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030
=utskottet

Ett mål för Agenda 2030 och en samstämmig politik

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motion
2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 12.

De riksdagsbundna målen och genomförandet av Agenda 2030

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 2 och 8.

Genomförandet av Agenda 2030 utifrån svenska utgångspunkter

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 3–7 och
avslår motionerna
2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 8–10,
2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkandena 2–4 och
2020/21:3263 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 7.

Förutsättningar för att integrera Agenda 2030

=utskottet

Ställningstagande

Agenda 2030 är ett övergripande vägledande dokument som kan utgöra ett positivt instrument vid integrering relaterad till svenska förhållanden, behov och möjligheter. Förslaget till mål för genomförandet av agendan är emellertid generellt och tolkningsbart, och vi anser att det behöver definieras. Det saknas specificering av vad som avses utifrån en svensk kontext, hur effektivitet, målstyrning och nytta ska uppnås samt koppling till näringslivet.

Genomförandet av Agenda 2030 ska utgå från varje lands nationella förutsättningar. Vi anser att det därför bör tydliggöras att Sveriges genomförande av agendan ska ske utifrån Sveriges nationella förutsättning samt gagna såväl nationen som regioner och kommuner. Vi anser att målet dessutom behöver kompletteras med en specificering av nytta och målstyrning samt mätbara effekter inom respektive målområde.

Välfärden i Sverige ska vara en signatur för landet, och vi vill ha ett Välfärdssverige där tryggheten genomsyrar landet. Samtliga 17 mål i agendan är relaterade till välfärd, och flertalet mål är direkt beroende av en fungerande välfärd för att kunna genomföras. Välfärd byggs till stor del upp genom näringslivets verksamhet, och vi anser att genomförandet behöver relateras till näringslivsaspekter för tillväxt och möjligheten att bedriva verksamhet i hela Sverige.

Sverige ska verka för hållbar utveckling men den ledande rollen internationellt får inte gå före att lösa de nationella problemen. Det finns en rad problem i Sverige, som dessutom har förvärrats, och vi anser att resurser i första hand behöver läggas på nödvändiga satsningar i Sverige.

Vi delar regeringens syn att miljö- och klimatrelaterade områden är viktiga. Vi anser att det därför behövs en hållbar miljöpolitik som är kopplad till konstruktiva, realistiska och kostnadseffektiva satsningar. Sverige behöver exempelvis satsa på säker och effektiv kärnkraft genom forskning och utveckling av fjärde generationens kärnkraftsreaktorer. Internationella

åtgärder måste sättas in och nationer där utsläppen är som störst ta sitt ansvar framför exempelvis höjda fordons- och drivmedelsskatter i Sverige.

Vi anser att genomförandet av agendan även behöver kopplas till ett nationellt förvaltarskap, där det vi ärvt av tidigare generationer tas om hand. Det inkluderar att ta hand om miljön och möjligheterna att bo och verka i hela landet på ett tryggt och bra sätt.

Utgångspunkten för genomförandet av Agenda 2030 är enligt propositionen redan existerande riksdagsbundna mål. Vi Sverigedemokrater har inte bifallit samtliga riksdagsärenden som resulterat i de riksdagsbundna målen, och av den anledningen anser vi att genomförandet av agendan i stället ska ske genom en anpassning av målen till en svensk kontext där kommuners, regioners och nationens behov sätts i första rummet.

3. Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 1 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Ett övergripande mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030
=utskottet

Ett mål för Agenda 2030 och en samstämmig politik
=utskottet

De riksdagsbundna målen och genomförandet av Agenda 2030
=utskottet

Genomförandet av Agenda 2030 utifrån svenska utgångspunkter
Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2 och
avslår motionerna
2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 3–7,
2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 8–10,
2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkandena 3 och 4 samt
2020/21:3263 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 7.

Förutsättningar för att integrera Agenda 2030
Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 1 och

avslår motion

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 3–7 och 11.

Ställningstagande

Jag vill se en tydligare roll för företagande och innovation i arbetet med agendans globala genomförande. Agenda 2030 tydliggör tillväxtens centrala betydelse för att nå de 17 globala målen om att bekämpa fattigdom och hunger, att säkerställa en god utbildning för alla liksom att bekämpa klimatförändringarna. I det sammanhanget är företagets roll avgörande, och jag vill betona näringslivets centrala betydelse för att uppnå målen.

Klimatfrågan är till sin natur gränsöverskridande, och det svenska klimatmålet är förankrat i ett globalt perspektiv. För att svensk klimatpolitik ska göra skillnad, och för att målen i Agenda 2030 ska nås, är det helt centralt att Sveriges nationella klimatmål inte uppnås genom att utsläppen av växthusgaser ökar utanför Sveriges gränser.

4. Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 1 (V)

av Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Ett övergripande mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030
=utskottet

Ett mål för Agenda 2030 och en samstämmig politik

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 12 och
avslår motion
2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 1.

De riksdagsbundna målen och genomförandet av Agenda 2030
=utskottet

Genomförandet av Agenda 2030 utifrån svenska utgångspunkter

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 8–10 och
avslår motionerna
2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 3–7,

2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkandena 2–4 och
2020/21:3263 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 7.

Förutsättningar för att integrera Agenda 2030

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 3–7 och 11 samt
avslår motion

2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Agenda 2030 ska föra oss framåt mot en global och hållbar utvecklingspolitik. Redan i dag arbetar Sverige nationellt för att nå målen i agendan men trots det går utvecklingen åt fel håll på en rad områden, den ekonomiska ojämlikheten ökar likaväl som klimatkrisen. Det behövs en större handlingskraft för att ta itu med den negativa utvecklingen.

Genomförandet av Agenda 2030 kräver att regeringen har förmåga att kontinuerligt analysera i vilken utsträckning arbetet bidrar till att uppnå agendan och utifrån detta besluta om nya åtgärder. Det behövs därför ett kontinuerligt underlag i form av uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder som driver arbetet framåt. En politiskt sammansatt kommitté bör tillsättas med uppdrag att t.o.m. 2030 kontinuerligt ta fram underlag för genomförandet av Agenda 2030.

Liksom regeringen beskriver i propositionen har länsstyrelserna en viktig roll i det lokala och regionala genomförandet av Agenda 2030. Jag anser att länsstyrelsernas roll i arbetet med Agenda 2030 därför bör förtydligas för att arbetet med Agenda 2030 ska främjas på regional och lokal nivå.

Även kommuner och regioner spelar en viktig roll för stora delar av de sakområden som målen för Agenda 2030 är knutna till. Många kommuner och regioner vill också få ett konkret stöd i hur de kan arbeta med Agenda 2030. Det bör tas fram förslag på hur samarbetet med kommuner och regioner kan förtydligas i arbetet med Agenda 2030.

Genomförandet och uppföljningen av Agenda 2030 förutsätter att alla samhällssektorer och aktörer samverkar och är engagerade i problemformuleringar, lösningar, uppföljning och utvärdering. Genom att skapa öppna och återkommande forum för samverkan och dialog säkerställs ett komplett och gediget underlag för arbetet med att genomföra agendan. Regeringen bör ta fram ett förslag på hur ett nationellt Agenda 2030-forum kan genomföras.

Eftersom lokal- och regionalsamhället spelar en avgörande roll för stora delar av de sakområden som agendans mål är knutna till bör länsstyrelserna få i uppdrag att arrangera regionala Agenda 2030-forum.

Kvinnors rättigheter är en nyckel till utveckling. Trots detta saknas en feministisk analys i det svenska genomförandet av Agenda 2030. Det är avgörande att kvinnor i fattigare länder tillåts sätta dagordningen för arbetet

med jämställdhet i utvecklingspolitiken, men det är samtidigt avgörande att Sverige verkar för att kvinnor finns representerade och inkluderas i alla former av beslutsprocesser. Det behövs en feministisk analys i genomförandet av Agenda 2030 för att säkerställa en strukturell förändring i Sverige.

Det är viktigt att en aktiv biståndspolitik kombineras med t.ex. skuldavskrivningar och åtgärder mot skatte- och kapitalflykt. Näringslivets viktiga roll i att betala skatt i utvecklingsländer bör därför tydliggöras liksom vikten av att Sverige i EU och OECD arbetar för bättre internationella regler mot multinationella företags skatteflykt vid genomförandet av Agenda 2030. Regeringen bör ta fram förslag om skuldsanering samt förslag på åtgärder för att motverka skatte- och kapitalflykt.

Även företagens ansvar för mänskliga rättigheter, miljö och klimat måste stärkas, och det krävs kraftigare tag för att säkerställa att företag respekterar mänskliga rättigheter och bidrar till en hållbar utveckling. Det bör tas fram förslag på lagstiftning för att företag ska genomföra s.k. rights due diligence dvs. en analys av riskerna för att en verksamhet har en negativ påverkan på de mänskliga rättigheterna. För att tydliggöra företagens miljö- och klimatansvar bör även ett klimat- och miljöperspektiv läggas på de förslag regeringen tar fram.

Regeringen bör ta initiativ till en politisk styrning i arbetet med att genomföra Agenda 2030. Den politiska styrningen bör ske i form av en handlingsplan eller färdplan som de offentliga aktörerna kan utgå från i sitt fortsatta arbete. Planen bör hållas på en strategisk nivå och innehålla de mest prioriterade åtgärderna utifrån en analys av var de största utmaningarna finns.

Samstämmighet för hållbar utveckling är en förutsättning för ett nationellt genomförande av Agenda 2030. En samstämmig politik handlar om att politik inom flera områden samverkar, och det är därför avgörande att målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030 synliggörs. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en samstämmig politik för hållbar utveckling nationellt där målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030 synliggörs i syfte att de ska kunna förhindras.

5. Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 1 (L)

av Mats Persson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Ett övergripande mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030

=utskottet

Ett mål för Agenda 2030 och en samstämmig politik

=utskottet

De riksdagsbundna målen och genomförandet av Agenda 2030

=utskottet

Genomförandet av Agenda 2030 utifrån svenska utgångspunkter

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3263 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 7 och

avslår motionerna

2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 3–7,

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 8–10 och

2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkandena 2–4.

Förutsättningar för att integrera Agenda 2030

=utskottet

Ställningstagande

Demokrati och jämställdhet är oskiljbara, och jag anser att Sverige bör ha ambitionen att vara världsledande i mål 5 i Agenda 2030 om kvinnors fulla delaktighet i beslutsfattande på alla områden. Sverige bör t.ex. ta initiativ till en FN-resolution med fokus på kvinnors möjligheter att få politisk makt i konstitutionsbyggande och demokratiseringsprocesser, samt kvinnorepresentation i såväl nationella parlament och regeringar som lokala politiska församlingar.

6. Uppföljning av Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 2 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 1,

2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 5,

2020/21:680 av Markus Wiechel m.fl. (SD) och

2020/21:692 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5,

bifaller delvis motion

2020/21:357 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) och

avslår motion

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Agenda 2030 skiljer sig från tidigare millenniemål som är kopplade till fattigdomsbekämpning bl.a. genom att agendan inte bara vänder sig till utvecklingsländer utan till alla länder i hela världen. Det är ett gemensamt ansvar att uppnå målen både genom nationellt och internationellt arbete. Vi anser att Sveriges arbete med Agenda 2030 återkommande bör utvärderas av en extern, internationell part. Utvärderingen bör även innefatta jämförelser med hur arbetet fortskrider i andra jämförbara länder.

7. Uppföljning av Sveriges genomförande av Agenda 2030, punkt 2 (KD)

av Jakob Forssmed (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 1,

2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 5 och

2020/21:357 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) samt
avslår motionerna

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 2,

2020/21:680 av Markus Wiechel m.fl. (SD) och

2020/21:692 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Jag anser att arbetet med att genomföra Agenda 2030 för en hållbar utveckling – ekonomiskt, socialt och miljömässigt – är av största vikt och välkomnar intentionen att ta arbetet med att genomföra agendan vidare. Jag ser inga större problem med att det nya målet för Agenda 2030 ersätter nuvarande mål för PGU när det gäller samstämmigheten. Det skapas emellertid en osäkerhet kring hur mål och inriktningen för utvecklingssamarbetet kommer att följas upp i framtiden, eftersom det föreslagna målet endast delvis ersätter nuvarande PGU-mål. Ett effektivt och ändamålsenligt bistånd som kommer den mest behövande till del bygger på möjligheten att följa upp och utvärdera politikens genomförande. Jag anser att det därför bör förtydligas och redovisas hur de delar av PGU som inte omfattas av målet för Agenda 2030 ska redovisas.

Jag anser dessutom att det nya målet för Agenda 2030 ska följas upp minst vartannat år för att inte antalet redovisningstillfällen ska riskera att halveras.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:188 Sveriges genomförande av Agenda 2030:

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030 (avsnitt 4).

Följdmotionerna

2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges genomförande av Agenda 2030 ska utgå från den svenska kontexten när det gäller förhållanden, behov och möjligheter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att specificering ska göras av nytta och målstyrning och hur mätbar effekt uppnås av genomförandet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomförandet ska gagna nationen Sverige såväl som landets regioner och kommuner och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomförandet ska relateras till goda näringslivsförutsättningar för tillväxt och företagande, vilket möjliggör välfärd, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges genomförande samt den ledande rollen internationellt inte får gå före att lösa de nationella problemen i Sverige utifrån svensk kontext och svenska förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om säker och hållbar klimat- och miljöpolitik genom att exempelvis satsa på fjärde generationens kärnkraftsreaktorer och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationellt förvaltnarskap och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de redan existerande riksdagsbundna målen inte i sin helhet ska användas som utgångspunkt för genomförandet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen vartannat år med en skrivelse för att följa upp Sveriges arbete med Agenda 2030 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör redovisa Sveriges resultat till FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling vartannat år och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en politiskt sammansatt kommitté med uppdrag att t.o.m. 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen i form av uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder för att genomförandet av Agenda 2030 ska drivas framåt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur länsstyrelsernas roll i arbetet med Agenda 2030 kan förtydligas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur samarbetet med kommuner och regioner i arbetet med Agenda 2030 kan förtydligas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur ett nationellt Agenda 2030-forum kan genomföras och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur ett uppdrag till länsstyrelserna att arrangera regionala Agenda 2030-forum för olika sektorer och aktörer på lokal och regional nivå kan genomföras och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en feministisk analys av genomförandet av Agenda 2030 för att säkerställa en strukturell förändring i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i fråga om skuldhantering och behovet av att motverka skatte- och kapitalflykt och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning för att företag ska genomföra s.k. human rights due diligence och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på politisk styrning framåt i form av en handlingsplan för genomförandet av Agenda 2030 med de mest prioriterade åtgärderna och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samstämmig politik för hållbar utveckling nationellt där målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030 synliggörs i syfte att kunna förhindra dem och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om näringslivets centrala roll i genomförandet av Agenda 2030 och betydelsen av en politik som främjar tillväxt för att målen i agendan ska uppnås och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nationella åtgärder som syftar till utsläppsminskningar i Sverige inte får medföra ökade utsläpp utanför Sveriges gränser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver identifiera och höja den nationella ambitionsnivån där Sverige ligger långt ifrån att nå målen, exempelvis mål 16.1 om minskat våld, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om målsättningen att det traditionella utvecklingsbiståndet efter Agenda 2030:s genomförande ska kunna avvecklas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver resultatredovisa Agenda 2030:s genomförande i en resultatskrivelse två gånger per mandatperiod och inte som föreslås i propositionen en gång per mandatperiod och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:357 av Jakob Forssmed m.fl. (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tydliggöra hur de delar av Sveriges politik för global utveckling (PGU) som inte omfattas av det nya målet för Agenda 2030 ska följas upp och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:680 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en återkommande internationell extern utvärdering av Sveriges politik för global utveckling för att se över det svenska arbetet med Agenda 2030 och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:692 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en återkommande utvärdering av Sveriges arbete med Agenda 2030 och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3263 av Fredrik Malm m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha som ambition att vara världsledande i mål 5 i Agenda 2030 om kvinnors fulla delaktighet i beslutsfattande på alla områden och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Utrikesutskottets yttrande 2020/21:UU2y

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 1 oktober 2020 att ge övriga utskott tillfälle att senast tisdagen den 1 december kl. 14.00 yttra sig över proposition 2019/20:188 Sveriges genomförande av Agenda 2030 och över motioner i ärendet.

Utrikesutskottet väljer att i sitt yttrande lämna synpunkter på det övergripande mål som regeringen föreslår för Sveriges genomförande av Agenda 2030, hur detta mål förhåller sig till det befintliga målet för politiken för global utveckling och hur regeringen bedömer att målet för Agenda 2030-arbetet ska följas upp och redovisas för riksdagen. Utskottet ger också synpunkter på Sveriges internationella arbete för att uppnå Agenda 2030-målen globalt och hur detta arbete förhåller sig till det nationella genomförandet.

Yttrandet begränsar sig således till dessa delar av propositionen och till motionerna

- 2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 1, 3, 5 och 8
- 2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 8, 9 och 10
- 2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkandena 1, 2, 4 och 5
- 2020/21:357 av Jakob Forssmed m.fl. (KD).

Statssekreterare Per Olsson Fridh informerade utskottet om Agenda 2030 vid sammanträdet den 10 november 2020.

Utskottet anser att finansutskottet bör tillstyrka propositionen. Vidare anser utskottet att finansutskottet bör föreslå ett tillkännagivande om att regeringen ska redovisa arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030 vartannat år i en skrivelse till riksdagen, och därmed tillstyrka motionerna 2020/21:249 (V) yrkande 1 och 2020/21:347 (M) yrkande 5 samt delvis 2020/21:357 (KD). Övriga motioner bör finansutskottet avstyrka. I yttrandet finns fyra avvikande meningar (M, SD, V) och två särskilda yttranden (M, C).

Utskottets överväganden

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen ett övergripande mål för att förankra och tydliggöra Sveriges åtagande att genomföra Agenda 2030 för en ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling genom att föra en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet ska präglas av principen att ingen ska lämnas utanför.

Det föreslagna målet integrerar den samstämmighetspolitik som sedan 2003 förs inom politiken för global utveckling (PGU). Regeringen förtydligar dock att övriga delar av PGU, framför allt mål och inriktning för utvecklingssamarbetet, gäller även fortsättningsvis.

Det föreslagna målet ger enligt regeringen förutsättningar för ett långsiktigt och uthålligt arbete för hållbar utveckling som behöver fortsätta även efter 2030 då agendan löper ut. Genomförandet ska integreras i ordinarie processer där arbetet att nå befintliga riksdagsbundna mål på olika områden är avgörande.

Regeringen anser att genomförandet av Agenda 2030 enligt det övergripande målet bör redovisas för riksdagen i en särskild bilaga till budgetpropositionen minst en gång per valperiod. Denna redovisning ska ersätta den resultatredovisning som tidigare gjorts för PGU.

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 1 framhålls att Sveriges genomförande av Agenda 2030 ska utgå från den svenska kontexten när det gäller förhållande, behov och möjligheter. Detta är enligt motionärerna ett viktigt förtydligande i förhållande till regeringens bedömning som är att genomförandet bör utgå från Sveriges möjligheter. Även då Sverige verkar för en positiv utveckling globalt ska det ske på ett rimligt sätt och utifrån vad Sverige mäktar med, framhåller motionärerna, som i yrkande 3 betonar att genomförandet ska gagna nationen Sverige såväl som landets regioner och kommuner. I yrkande 5 anför motionärerna att lösningar på nationella problem och satsningar i Sverige måste vara prioriterat framför insatser för att inta en internationellt ledande roll för hållbar utveckling. Avslutningsvis anser motionärerna i yrkande 8 att befintliga riksdagsbundna mål inte ska användas som utgångspunkt för genomförandearbetet eftersom Sverigedemokraterna inte bifallit samtliga mål.

I kommittémotion 2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att regeringen ska redovisa resultatet av arbetet med Agenda 2030 vartannat år i en skrivelse till riksdagen på liknande sätt som PGU-arbetet har redovisats. Regeringens avsikt att redovisa arbetet minst en gång per valperiod

i en bilaga till budgetpropositionen anser motionärerna i praktiken skulle innebära en ambitionsänkning. Motionärerna föreslår också i yrkande 2 att Sverige ska ha en högre ambition i den globala uppföljningen genom att rapportera till FN:s politiska högnivåforum vartannat år i stället för en gång per valperiod som regeringen avser att göra. I yrkande 8 efterlyser motionärerna en feministisk analys av genomförandearbetet eftersom kvinnors rättigheter är en nyckel till utveckling. Behovet av att kombinera en aktiv biståndspolitik med andra utvecklingsfrämjande åtgärder som skuldavskrivningar och bekämpande av skatte- och kapitalflykt lyfts fram i yrkande 9, och i yrkande 10 pekar motionärerna på företagens ansvar för att mänskliga rättigheter respekteras.

I kommittémotion 2020/21:347 yrkande 1 betonar Elisabeth Svantesson m.fl. (M) betydelsen av näringslivet och en tillväxtfrämjande politik för att nå Agenda 2030-målen. Motionärerna efterlyser en tydligare roll för företagande och innovation i arbetet med agendans globala genomförande. I yrkande 2 konstaterar motionärerna att det svenska klimatmålet är förankrat i ett globalt perspektiv och att detta mål inte får uppnås på bekostnad av ökade utsläpp utanför Sveriges gränser. Vidare konstaterar motionärerna att bistånds- och utvecklingspolitiken är en central del i Sveriges genomförande av Agenda 2030 men att det inte är bistånd som driver utveckling. Inriktningen bör vara att stärka utvecklingsländernas egen bärkraft, och som en konsekvens av detta föreslår motionärerna i yrkande 4 att målsättningen bör vara att avveckla det traditionella utvecklingsbiståndet efter genomförandet av Agenda 2030. I motionens yrkande 5 föreslås avslutningsvis att regeringen ska redovisa resultaten i genomförandet av Agenda 2030 i en skrivelse till riksdagen två gånger per valperiod.

I kommittémotion 2020/21:357 föreslår Jakob Forssmed m.fl. (KD) att regeringen bör tydliggöra för riksdagen hur de delar av PGU som inte omfattas av det nya målet för Agenda 2030 ska följas upp.

Utskottets ställningstagande

Det föreslagna målet

Sveriges politik för global utveckling (PGU) etablerades 2003 med målet att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112). PGU utgår från ett rättighetsperspektiv som betonar att mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är förutsättningar för utveckling. Detta inkluderar barns rättigheter och att jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är förutsättningar för utveckling. Politiken ska också utgå från fattiga människors perspektiv på utveckling. Detta perspektiv innebar en förskjutning av fokus, från rika länder till fattiga och från regeringar till enskilda människor.

För att uppnå målet, som alltså gäller, infördes ett nytt moment av samstämmig politik. Denna samstämmighetspolitik grundas på insikten att nationella politiska beslut har globala återverkningar och att alla politikområden kan bidra till att bekämpa fattigdom. I detta betonas också att det sammantagna värdet av olika insatser är större än summan av enskilda insatser. Genom samstämmighetspolitiken tydliggörs att hela regeringen och alla statsråd har ansvar för att bidra till arbetet.

Inom ramen för PGU antog riksdagen ett kompletterande mål för svenskt internationellt utvecklingssamarbete. Detta mål gällde för underindelningen Internationellt utvecklingssamarbete i budgetens utgiftsområde 7 Internationellt bistånd fram till budgetåret 2014. Då upphävdes målet för underindelningen och det nu gällande samlade målet för utgiftsområde 7 antogs. Det samlade målet för utgiftsområdet är att skapa förutsättningar för förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck (bet. 2013/14:UU2). I samband med behandlingen av det nya samlade målet framförde utskottet att målet ska ge uttryck för att biståndet ska bidra till fattigdomsminskning och utveckling genom att främja samhällssystem utan förtryck och fattiga människors förutsättningar att med egna resurser förbättra sina livsvillkor. Utskottet konstaterade att förståelsen för att fattigdom också inkluderar brist på möjligheter och trygghet har satt fokus på respekten för mänskliga rättigheter som en utgångspunkt för ett lands utveckling. Mot den bakgrunden underströk utskottet vikten av att utgå från människans förutsättningar och behov när det gäller alla dimensioner av fattigdom. Goda levnadsvillkor innefattar ett hållbart demokratiskt samhälle med respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män.

Ett syfte med PGU var att bidra till FN:s millennieutvecklingsmål. Dessa mål efterträddes 2015 av Agenda 2030 i vilken de globala agendorna för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling har integrerats. Till skillnad från millennieutvecklingsmålen är Agenda 2030 universell. Varje stats åtagande att genomföra agendan gäller inte bara globalt utan även nationellt.

Att världssamfundet kunde enas om de långtgående målsättningar som kommer till uttryck i Agenda 2030 är något som utskottet ser som värdefullt. Som regeringen anför i propositionen finns mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning inkluderade i agendans inledande deklaration genom de angivna målens kopplingar till olika aspekter av de mänskliga rättigheterna. Utskottet vill emellertid understryka vikten av vad regeringen anför i propositionen om att ha en högre ambition än agendan när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Enligt utskottet bör den svenska ambitionsnivån i det globala utvecklingssamarbetet vara väsentligt högre, i likhet med hur den beskrivs i regeringens skrivelse 2016/17:60 Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Ett av de strategimål som anges i skrivelsen handlar om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, vilket framhålls som grundförutsättningar för genomförandet av Agenda 2030. Utskottet har i behandlingen av budgetens utgiftsområde 7 ställt sig bakom regeringens avsikt att ytterligare stärka

demokratifokuset och öka demokratibiståndet. Liksom föregående år anser utskottet att Sverige ska fortsätta att bedriva en aktiv utvecklingspolitik som värnar och främjar demokrati och mänskliga rättigheter, stärker demokrati-processen och främjar respekten för de mänskliga rättigheterna, en hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning (bet. 2020/21:UU2).

Med detta kan utskottet, i likhet med regeringen, konstatera att målsättningarna med PGU i stort överensstämmer med Agenda 2030 och att PGU är ett centralt verktyg för Sveriges bidrag till att genomföra agendan globalt. Det övergripande mål som regeringen föreslår för Sveriges genomförande av Agenda 2030 omfattar till stor del det befintliga målet för PGU. Rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling ska även fortsättningsvis vara bärande utgångspunkter för arbetet, och samstämmighetsansatsen finns tydligt uttryckt.

Samtidigt anser utskottet att propositionen inte är helt tydlig i fråga om det nya målets förhållande till det befintliga målet för PGU. Det anges att målet för PGU inkluderas i det föreslagna målet och att det därmed skapas ett gemensamt mål för Agenda 2030 och den samstämmighetspolitik som förts inom ramen för PGU-målet men att övriga delar av PGU fortsätter att gälla, vilket framför allt rör mål och inriktning för utvecklingssamarbetet. Utskottet vill med anledning av detta påminna om att det i tidigare sammanhang (bet. 2013/14:UU12) betonat vikten av att göra viss åtskillnad mellan samstämmighetspolitiken och PGU. Samstämmighetspolitiken är ett medel eller ett verktyg som kan bidra till att målet för PGU uppnås. Det primära för utskottet är emellertid vilka politiska beslut som fattas och genomförs samstämmigt inom olika politikområden, dvs. innehållet i politiken.

Med detta sagt kan utskottet dela regeringens uppfattning att ett förnyat riksdagsbundet mål för en samstämmig politik för hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030 är en naturlig utveckling av PGU, och utskottet noterar den breddning som det innebär, dvs. att all politik ska stödja hållbar utveckling såväl internationellt som nationellt, regionalt och lokalt. Samstämmigheten för hållbar utveckling omfattar därmed inte bara åtgärder inom olika utgifts- och politikområden utan även mellan olika beslutsnivåer.

Utskottet anser följaktligen att finansutskottet bör tillstyrka propositionen. Utskottet har övervägt om kammaren vid ett godkännande av det nya målet bör tydliggöra att det gällande målet för PGU samtidigt ska upphöra att gälla. Utskottet bedömer dock att det kan vara förhastat och vill avvakta erfarenheter från regeringens uppföljning av det nya målet för genomförandet av Agenda 2030, i vilken regeringen avser att integrera resultatredovisningen för PGU. Utskottet återkommer till frågan om uppföljning senare i yttrandet.

Genomförandet av målet

Med anledning av de motionsyrkanden som tar upp frågor om hur arbetet med att genomföra Agenda 2030 på de nationella och internationella nivåerna ska förhålla sig till varandra anser utskottet, liksom regeringen, att Sverige bör

vara ett föregångsland och en pådrivande kraft inom EU och för det internationella genomförandet av Agenda 2030. I detta ser inte utskottet att det behöver ligga någon motsättning. Tvärtom anser utskottet att strävanden efter hållbar utveckling på olika nivåer kan vara ömsesidigt förstärkande, på samma sätt som insatser för att nå ett av målen kan bidra till möjligheterna att nå även andra mål. Detta förutsätter emellertid att arbetet är samordnat och samstämmigt och att det genomförs i samverkan med olika partner och på olika arenor så som regeringen redogör för i propositionen. Enligt utskottet visar detta på en förståelse för att varje stat har ansvar för att ta hänsyn till den interna politikens inverkan på de yttre åtgärderna och omvänt. I detta ligger t.ex. att beakta risken för att inhemska åtgärder i klimat- och miljöarbetet leder till en export av negativa effekter. Det är utskottets uppfattning att insatser som främjar hållbar utveckling, stabilitet och säkerhet internationellt även främjar trygghet och välbefinnande i Sverige.

Ett par motioner tar upp företagens roll i genomförandet av Agenda 2030. Utskottet delar i den frågan regeringens uppfattning att näringslivet är en motor för att driva hållbarhetsfrågorna framåt och noterar redogörelsen i propositionen för regeringens åtgärder för att främja ansvarsfullt företagande och involvera det svenska näringslivet i genomförandet av Agenda 2030 även på global nivå. Utskottet välkomnar regeringens avsikt att fortsätta dialogen med näringslivet om detta.

När det gäller motionsyrkandet om att motverka kapital- och skatteflykt påminner utskottet om att det tidigare har konstaterat att dessa frågor är en viktig del av arbetet med hållbart företagande och för genomförandet av Agenda 2030 (bet. 2016/17:UU5). Utskottet har välkomnat att regeringen inom genomförandet av PGU prioriterat att bekämpa kapital- och skatteflykt genom insatser som syftar till att stärka det internationella ramverket och möjliggöra ett ökat informationsutbyte på skatteområdet. Liksom tidigare förutsätter utskottet att multinationella företag betalar den skatt som de enligt lag är skyldiga att göra och i övrigt följer OECD:s riktlinjer på området.

Inom ramen för behandlingen av det internationella utvecklingssamarbetets inriktning (bet. 2019/20:UU2) har utskottet när det gäller skuldavskrivning, som berörs i det tidigare nämnda motionsyrkandet, anført att utgångspunkten för skuldavskrivningar ska vara skuldållbarhet och en god reformpolitik. Samtidigt ska skuldavskrivningar riktas mot de fattigaste och mest skuldtyngda länderna. För att en skuldavskrivning ska innebära ett effektivt utnyttjande av medel för fattigdomsbekämpning är det enligt utskottet viktigt att den baseras dels på en analys av skuldens hållbarhet, dels på att det aktuella landet för en politik som främjar tillväxt och fattigdomsbekämpning.

Som svar på motionsyrkanden om en svensk kontext och riksdagsbundna mål som utgångspunkt samt om en feministisk analys noterar utskottet att FN:s resolution om Agenda 2030 förutsätter att alla länder tar fram nationella delmål med utgångspunkt i den globala ambitionsnivån men med hänsyn till nationella förhållanden. Som regeringen anför innebär detta att agendans delmål behöver omsättas utifrån svenska utgångspunkter och införlivas i den

nationella politiken utifrån svenska förutsättningar, vilket gäller både inrikes- och utrikespolitik. Utskottet delar regeringens bedömning att svensk lagstiftning och befintliga riksdagsbundna mål på olika områden i hög grad uppfyller detta krav. Vissa av de riksdagsbundna målen ger dessutom uttryck för en högre ambitionsnivå än agendans delmål, vilket ger goda förutsättningar för Sverige att vara ledande i arbetet med att genomföra agendan. I den senaste behandlingen av regeringens skrivelse om redovisningen av arbetet inom PGU (bet. 2017/18:UU21) välkomnade utskottet att jämställdhet var ett av de områden där Sveriges ambitionsnivå är högre. Jämställdhet är grundläggande för genomförandet av Agenda 2030 i alla dess delar, och utskottet upprepar sin uppfattning att tillgången till sexuell och reproduktiv hälsa och till de rättigheter som är knutna till detta (SRHR) är en grundläggande mänsklig rättighet och en av hörnstenarna för att främja jämställdhet och kvinnors deltagande, vilket är en förutsättning för hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning. Sammanfattningsvis betonar utskottet att främjande av demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och jämställdhet är både medel och mål för en hållbar utveckling. Som utskottet understrukit ovan är det av största vikt att Sverige driver dessa frågor internationellt eftersom Agenda 2030 saknar tydlighet i dessa delar till följd av att ett antal auktoritära och icke demokratiska länder motsatt sig detta.

När det i övrigt gäller de riksdagsbundna målen välkomnar utskottet regeringens intention att integrera helhetsperspektivet av hållbar utveckling i eventuella revideringar av målen, som då underställs riksdagens prövning på nytt.

Ett av de mål som utskottet ansvarar för gäller utgiftsområdet för det internationella biståndet. Utskottet konstaterar att verksamheten inom detta utgiftsområde är central för det internationella genomförandet av de globala målen i Agenda 2030, liksom för PGU. Med anledning av den målsättning som föreslås i ett motionsyrkande om att det traditionella utvecklingsbiståndet på sikt ska avvecklas vill utskottet uppmärksamma regeringens bedömning att arbetet för hållbar utveckling kommer att behöva fortsätta även efter målåret för Agenda 2030. Som regeringen framför är det fråga om ett fortlöpande arbete som måste präglas av långsiktighet och uthållighet. I förra årets behandling av utgiftsområdet för det internationella biståndet (bet. 2019/20:UU2) var det utskottets uppfattning att eventuella ställningstaganden om behovet av fortsatta insatser inom utgiftsområdet bör bedömas utifrån om målet för utgiftsområdet – att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck – är uppnått. I övrigt hänvisar utskottet till sitt betänkande 2020/21:UU2 i vilket utskottet behandlar utgiftsområdet för budgetåret 2021.

Med det anförda anser utskottet att finansutskottet bör avstyrka motionerna 2020/21:171 (SD) yrkandena 1, 3, 5 och 8, 2020/21:249 (V) yrkandena 8–10 och 2020/21:347 (M) yrkandena 1, 2 och 4.

Uppföljningen av det nya målet

Den nationella uppföljningen

Utskottet konstaterar att uppföljningen av genomförandet är en viktig del av Agenda 2030 eftersom det gör det möjligt att hålla stater ansvariga för att förverkliga de åtaganden som följer av agendan.

I samband med beslutet om PGU i december 2003 godkände riksdagen regeringens förslag om att redovisa genomförandet av PGU i en årlig särskild resultatskrivelse. Utskottet har sedan dess behandlat nio sådana skrivelser i åtta betänkanden (2005/06:UU5, 2006/07:UU8, 2007/08:UU5, 2009/10:UU14, 2012/13:UU12, 2013/14:UU12, 2016/17:UU5 och 2017/18:UU21). I praktiken har det följaktligen varit fråga om en redovisning vartannat år.

I det ursprungliga beslutet påminde utskottet om att redovisningen av genomförandet av PGU i en separat skrivelse inte kan ersätta mål- och resultatredovisningen om det internationella utvecklingssamarbetet i budgetpropositionen. Budgetarbetet förutsätter, ansåg utskottet, att riksdagen inför sitt budgetbeslut har samtidig tillgång till mål- och resultatinformation i sådan utsträckning att politiska prioriteringar kan göras och att det finns ett tillräckligt beslutsunderlag även i övrigt.

Som regeringen anför görs en redovisning av uppfyllelsen av de riksdagsbundna målen varje år i budgetpropositionen. Uppföljningen redovisas för varje utgiftsområde och behandlas på så sätt av det utskott som tidigare berett de mål som riksdagen har beslutat. På detta sätt redovisas även mål och inriktning för det internationella utvecklingssamarbetet, som gäller opåverkat av regeringens förslag till nytt mål för genomförandet av Agenda 2030. Uppföljningen av utvecklingssamarbetet i budgetpropositionen kompletteras av resultatskrivelsen om PGU och den särskilda resultatskrivelse som regeringen i enlighet med ett tillkännagivande 2016 lämnar till riksdagen vartannat år om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer.

Utskottet önskar understryka att samstämmighetspolitiken innebär att ställningstaganden i samtliga utgiftsområden ska verka för, eller åtminstone inte verka mot, en hållbar utveckling. I detta ingår som utskottet tidigare påtalat (bet. 2017/18:UU21) att identifiera, synliggöra och hantera målkonflikter mellan politikområden men också att identifiera områden där politiken har potential att skapa synergier och samstämmighet mellan politikområden. För detta är en överblickbar, samlad och fördjupad redovisning avgörande, vilket regeringen också påpekar i propositionen.

Utskottet uppmärksammar att regeringen planerar att ge en sådan samlad och fördjupad redovisning av det nya målet i en särskild bilaga i budgetpropositionen minst en gång varje valperiod. Den särskilda resultatredovisning av PGU som gjorts till riksdagen vartannat år ska integreras i och ersättas av redovisningen för Agenda 2030.

Utskottet har förstått att regeringen grundar sin bedömning om en redovisning i budgetpropositionen på att det skulle vara fördelaktigt att

redovisa arbetet med det övergripande målet i det sammanhang i vilket regeringen följer upp och anger den fortsatta inriktningen för verksamheterna inom samtliga utgiftsområden. Därmed skulle intrycket förstärkas av att arbetet bedrivs genom ordinarie processer och att ansvaret för samstämmigheten mellan alla budgetens utgiftsområden och alla politiska beslut för att främja genomförandet av Agenda 2030 vilar på samtliga statsråd och regeringen som helhet.

Utskottet, som vid återkommande tillfällen uppmärksammat vikten av uppföljning av utvecklingsarbetet, befarar emellertid att den metod som regeringen aviserat kan innebära att förutsättningarna för uppföljning försämrats. Intervallet en gång per valperiod kan i värsta fall innebära att det går upp till sex riksmöten utan att riksdagen får en redogörelse, förutsatt att en redogörelse lämnas det första riksmötet den ena valperioden och det sista riksmötet i den andra valperioden. Även om redovisningen görs med jämna mellanrum innebär det att redovisningstillfällena halveras jämfört med den uppföljning av PGU som regeringen hittills har redovisat för riksdagen vartannat riksmöte.

Vidare bedömer utskottet att den öppenhet och tillgänglighet som en särskild resultatskrivelse till riksdagen innebär skulle riskera att gå förlorad om redovisningen görs i en bilaga till budgetpropositionen. En särskild skrivelse underlättar inte bara riksdagens behandling och därmed möjligheten för regeringen att säkerställa en parlamentarisk förankring av arbetet. En särskild skrivelse är sannolikt även mer tillgänglig för en bredare offentlig debatt och kan således bidra till ett ökat samhällsligt engagemang och deltagande i genomförandet av Agenda 2030.

Utskottets sammanvägda uppfattning är att den redovisning som regeringen förordar, dvs. genom en bilaga till budgetpropositionen en gång per valperiod, inte är tillräcklig för att riksdagen ska kunna följa genomförandet och säkra måluppfyllelsen i alla delar av arbetet med Agenda 2030. Regeringen bör därför lämna en redovisning av detta i en skrivelse till riksdagen vartannat år. Förutom de aspekter som regeringen i propositionen ser framför sig att redovisningen ska belysa vill utskottet understryka vikten av att redovisningen också möjliggör en adekvat uppföljning av Sveriges bidrag till det globala genomförandet av Agenda 2030 utifrån målen för PGU och utvecklingsarbetet genom det internationella biståndet. Som utskottet påtalat i sin uppföljning av PGU behöver redovisningen utgå från verksamhetsspecifika och uppföljningsbara mål kopplade till resultatindikatorer. Centralt är att regeringen lyfter fram identifierade målkonflikter och hur den avser att hantera dessa. Utskottet anser således att finansutskottet bör föreslå att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om detta och därmed tillstyrker motionerna 2020/21:249 (V) yrkande 1 och 2020/21:347 (M) yrkande 5 samt delvis 2020/21:357 (KD).

Den globala uppföljningen

Utskottet noterar att regeringen de senaste åren vidtagit åtgärder för att utveckla, producera och tillgängliggöra statistik för att följa upp Sveriges genomförande av Agenda 2030. Det statistiska underlaget för att följa upp Sveriges genomförande av Agenda 2030 bidrar även till den globala uppföljningen inom FN där den statistiska rapporteringen kompletteras av en frivillig rapportering till FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF). Ledamöter i utskottet hade tillfälle att följa denna verksamhet på plats genom deltagande i den svenska delegationen till det politiska högnivåforumet den 9–18 juli 2019.

Utskottet noterar att regeringen avser att vara aktiv i den internationella uppföljningen av Agenda 2030 genom att bl.a. delta i den frivilliga nationella granskningen vid högnivåforumet en gång varje valperiod. Sverige gjorde en första rapportering 2017. I regeringens handlingsplan för Agenda 2030 för perioden 2018–2020 anges att Sverige bör göra en ny rapport om genomförandet 2021 eller 2022. Regeringen har informerat utskottet om att den har inlett ett arbete för att genomföra nästa rapportering under 2021.

Uppföljning är som utskottet framfört ovan centralt för genomförandet. Samtidigt måste uppföljningen vara ändamålsenlig för att inte i onödan belasta de nationella och internationella processerna. Utskottet anser att regeringens bedömning i detta avseende är balanserad och att det förslag som framförs i en motion om att rapporteringen bör göras vartannat år bör avstyrkas. Utskottet påminner om att arbetet med rapporten till HLPF är ett viktigt tillfälle för att främja engagemang och delaktighet i genomförandet av Agenda 2030, och utskottet utgår från att regeringen noga överväger hur detta tillfälle ska tas till vara på bästa sätt.

Med det anförda anser utskottet att finansutskottet bör avstyrka motion 2020/21:249 (V) yrkande 2.

Stockholm den 3 december 2020

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Hans Rothenberg (M), Markus Wiechel (SD), Jamal El-Haj (S), Kerstin Lundgren (C), Håkan Svenneling (V), Björn Söder (SD), Sara Heikkinen Breitholtz (S), Lars Adaktusson (KD), Annika Strandhäll (S), Fredrik Malm (L), Janine Alm Ericson (MP), Magnus Ek (C), Magdalena Schröder (M) och Sara Gille (SD).

Avvikande meningar

1. Genomförandet av målet (M)

Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Magdalena Schröder (M) anför:

Agenda 2030 är en tillväxtagenda som tydliggör tillväxtens centrala betydelse för att nå de 17 globala målen om att bekämpa fattigdom och hunger, att säkerställa en god utbildning för alla liksom att bekämpa klimatförändringarna. Vi betonar företagens avgörande roll för vår förmåga att uppnå Agenda 2030 och vill se en tydligare roll för företagande och innovation i arbetet med agendans globala genomförande.

I Sverige finns till stor del lagstiftning och riksdagsbundna mål på plats som ligger i linje med Agenda 2030. Ett exempel är det klimatpolitiska ramverket. Klimatfrågan är till sin natur gränsöverskridande och därför är det svenska klimatmålet förankrat i ett globalt perspektiv. För oss är det viktigt att Sveriges nationella klimatmål inte får uppnås genom att utsläppen av växthusgaser ökar utanför Sveriges gränser. Denna princip är helt central för att svensk klimatpolitik ska göra skillnad på riktigt och att klimatmålen samt målen i Agenda 2030 ska nås.

Vidare är bistånds- och utvecklingspolitiken en central del i Sveriges genomförande av Agenda 2030. Det är emellertid inte bistånd som driver utveckling. Åtgärder för att främja ekonomisk tillväxt, internationell handel och förbättrat företagsklimat är helt avgörande för att nå både målen för biståndspolitiken och målen för Agenda 2030. Vi anser emellertid att Sveriges traditionella biståndspolitik ska präglas av en nollvision där utvecklingsländers egen bärkraft stärks så att vi kan gå från bistånd till handel. För att ta Agenda 2030 på det allvar som den förtjänar anser vi att Sverige bör ha som mål att avveckla det traditionella utvecklingsbiståndet efter agendans genomförande. Detta ska dock inte förväxlas med ett svenskt engagemang i internationellt samarbete och en beredskap att tillhandahålla humanitärt katastrofbistånd, vilket kommer att vara viktigt även i framtiden.

Vi anser att riksdagen bör tillkännage detta för regeringen och således att finansutskottet bör tillstyrka motion 2020/21:347 (M) yrkandena 1, 2 och 4 samt avstyrka övriga motioner.

2. Genomförandet av målet (SD)

Markus Wiechel (SD), Björn Söder (SD) och Sara Gille (SD) anför:

Vi anser att regeringens föreslagna mål och bedömningarna av hur det ska uppnås är för allmänt hållna och ger stort utrymme för tolkning. Bland annat anger regeringen att arbetet bör utgå från nationella förutsättningar. Enligt oss

är det viktigt att tillägga att genomförandet ska utgå från Sveriges möjligheter och att precisera detta eftersom det är tolkningsbart vad nationella förutsättningar innebär och politiska partier prioriterar olika saker. Utgångspunkten för genomförandet av Agenda 2030 behöver vara att de 17 målen och 169 delmålen för genomförande nationellt och internationellt ska tolkas och används i den svenska kontexten. Även då Sverige verkar för positiv utveckling globalt ska det ske på ett rimligt sätt och utifrån det som Sverige mår med. Genomförandet av målen i Sverige måste utgå från rådande förhållanden i Sverige och gagna nationen såväl som regioner och kommuner.

Med anledning av att regeringen anger att Sverige ska vara ledande i genomförandet av hållbar utveckling vill vi uppmärksamma att det finns en rad problem som förvärrats i Sverige, t.ex. ökad gängkriminalitet, utarmade resurser i kommuner och en hotad välfärd. Att lösa dessa och andra omfattande problem och att få till stånd en väl fungerande välfärd, ett vitalt näringsliv och goda levnadsförhållanden i Sverige anser vi måste vara prioriterat framför att agera för att bli ledande internationellt för hållbar utveckling. Sverige ska verka även för detta men i första hand måste problem lösas nationellt och resurser läggas på nödvändiga satsningar i Sverige.

Vi invänder också mot regeringens uppfattning att genomförandet ska ha utgångspunkt i redan existerande riksdagsbundna mål. Alla riksdagens partier har inte bifallit alla dessa mål. Av den anledningen anser vi att de riksdagsbundna målen inte bör knytas till genomförandet. En anpassning av genomförandet ska i stället göras till en svensk kontext där kommuners, regioners och nationens behov och gagn sätts i första rummet.

Detta anser vi att riksdagen bör tillkännage för regeringen. Finansutskottet bör följaktligen tillstyrka motion 2020/21:171 (SD) yrkandena 1, 3, 5 och 8 samt avstyrka övriga motioner.

3. Genomförandet av målet (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Jag saknar en feministisk analys av regeringens förslag på Sveriges genomförande av Agenda 2030. Det är anmärkningsvärt med tanke på att regeringen har sagt sig stå för en feministisk politik och en feministisk utrikespolitik. Kvinnors rättigheter är en nyckel till utveckling. Det är avgörande att kvinnor i fattigare länder tillåts sätta dagordningen för arbetet med jämställdhet i utvecklingspolitiken och att Sverige verkar för att kvinnor finns representerade och inkluderas i alla former av beslutsprocesser. Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Världen över begränsas kvinnors liv av diskriminerande lagstiftningar och samhällsnormer. Könsdiskriminering är en viktig orsak till fattigdom, och kvinnor saknar ofta de mest basala rättigheterna trots att de oftast har det verkliga försörjningsansvaret för familjen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en feministisk analys av

genomförandet av Agenda 2030 för att säkerställa en strukturell förändring i Sverige.

Vidare vill jag framhålla att biståndspolitiken, även om den är viktig, är långt ifrån den enda vägen för att nå utvecklingsmålen. De belopp som lämnar de fattigare länderna och går till de rika är nästan tre gånger större än det samlade globala biståndet per år. Merparten utgörs av kapital- och skatteflykt samt skuldbetalningar. Att vända denna utveckling är en central del i arbetet med att skapa en mer jämlik värld. Därför anser jag att en aktiv biståndspolitik behöver kombineras med t.ex. skuldavskrivningar och åtgärder mot skatte- och kapitalflykt. Näringslivets viktiga roll i att betala skatt i utvecklingsländer och vikten av att Sverige i EU och OECD arbetar för bättre internationella regler mot multinationella företags skatteflykt bör nämnas tydligare i arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030.

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter bygger på statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna, företagens ansvar att respektera dem och individens möjligheter att få sin sak prövad vid kränkningar. Jag vill se kraftigare tag för att säkerställa att företag respekterar mänskliga rättigheter och bidrar till en hållbar utveckling. Regeringen bör enligt mig gå vidare med det förslag som Statskontoret presenterat i rapporten FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete. Förslagen handlar bl.a. om att ställa krav på företag att analysera och hantera risken för att deras verksamhet får en negativ påverkan på de mänskliga rättigheterna (human rights due diligence) och att skapa möjlighet att lagföra människorättskränkningar till följd av svenska företags agerande i andra länder.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen, och jag anser därför att finansutskottet bör tillstyrka motion 2020/21:249 (V) yrkandena 8–10 och avstyrka övriga motioner.

4. Den globala uppföljningen (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Ländernas genomförande av Agenda 2030 ska rapporteras till FN. En form av denna rapportering är den frivilliga granskning som alla länder kan göra vid FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF) som hålls i juli varje år. Regeringen framför i propositionen att Sverige ska rapportera till högnivåforumet en gång per mandatperiod. Jag anser att Sveriges ambition i den internationella uppföljningen bör vara högre än så. Forumet är centralt för uppföljningen och utvärderingen av Agenda 2030 på global nivå. Regeringen bör redovisa Sveriges resultat till HLPF vartannat år.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Jag anser således att finansutskottet bör tillstyrka motion 2020/21:249 (V) yrkande 2.

Särskilda yttranden

1. Särskilt yttrande (M)

Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Magdalena Schröder (M) anför:

Sverige bör sträva efter att genomföra Agenda 2030 på bästa sätt. Mål 16.1 i Agenda 2030 om fredliga och inkluderande samhällen, sammankopplat med grundläggande frågor om samhällskontraktet och medborgarnas tillit till institutioner och statsförvaltning, har inte varit föremål för utrikesutskottets behandling i yttrandet över proposition 2019/20:188 Sveriges genomförande av Agenda 2030. Frågan om hur Sverige uppfyller Agenda 2030 nationellt kommer att behandlas av finansutskottet. Som framhålls i Moderaternas kommittémotion 2020/21:347 anser vi att det är angeläget att Sverige höjer ambitionsnivån nationellt på de områden där den nuvarande politiken visar på allvarliga brister när det gäller uppfyllelsen av Agenda 2030. Det första delmålet i mål 16 fastställer behovet av att minska alla former av våld och dödligt våld. Statistiska centralbyrån (SCB) konstaterar att Sverige inte uppfyller detta mål med tanke på ökningen av dödligt våld under senare år. Regeringen behöver identifiera de mål som Sverige ligger långt ifrån att nå och höja den nationella ambitionsnivån på dessa områden.

2. Särskilt yttrande (C)

Kerstin Lundgren (C) och Magnus Ek (C) anför:

De globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 ska vara uppnådda om tio år. Tyvärr är det tydligt att nuvarande politik och arbetssätt inte kommer att leda till att målen under Agenda 2030 uppfylls vare sig i Sverige eller globalt. Därför krävs det nytänkande. Det är beklagligt att regeringen inte i större utsträckning tagit till sig Agenda 2030-delegationens rekommendationer om bred parlamentarisk förankring med blocköverskridande överenskommelser och gemensamma strategier för att uppnå den omställning som krävs och för att undvika tvära kast mellan regeringsperioder.

Centerpartiet har i kommittémotion 2020/21:2946 pekat på behovet av att uppdatera biståndsramverket så att det tydligare överensstämmer med de mervärden som Sverige kan bidra med i Agenda 2030 och med ambitionen att områden och länder efter 2030 ska vara biståndsberoende. Vidare understryks att klimatbistånd kan stärka möjligheterna att bekämpa fattigdom. I motionen framhåller vi också behovet av ett större inslag av privat samverkan och innovativa finansieringsformer. Enligt vår mening måste näringslivet ha en central roll i genomförandet av Agenda 2030 och i en politik som främjar tillväxt för att målen i agendan ska uppnås.

BILAGA 3

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2020/21:MJU5y

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett bl.a. miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2019/20:188 Sveriges genomförande av Agenda 2030 och de följdmotioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen och över motionerna 2020/21:347 (M) yrkande 2 och 2020/21:171 (SD) yrkandena 5 och 6, samt motion 2020/21:249 (V) yrkande 12 i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker propositionen i dessa delar och avstyrker motionsyrkandena.

I yttrandet finns fyra avvikande meningar (M, SD, C, V).

Utskottets överväganden

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Bakgrund

Vid Förenta nationernas (FN) toppmöte den 25 september 2015 antog FN:s medlemsstater resolutionen Agenda 2030 för hållbar utveckling (A/RES/70/1). Agendan är en handlingsplan med mål för omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välbefindandet. Världens länder har åtagit sig att fram till 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid, att utrota fattigdom och hunger överallt, att bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder, att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, att alla ska kunna åtnjuta de mänskliga rättigheterna, att främja jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt, att göra ansträngningar för att nå dem som är mest utsatta först samt att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Agendan utgörs av fyra beståndsdelar:

- politiska deklamationer
- 17 mål och 169 delmål
- medel för genomförande
- ett ramverk för översyn och uppföljning.

Den 10 mars 2016 fattade regeringen beslut om direktiv till en kommitté i form av en nationell delegation för att stödja och stimulera genomförandet av Agenda 2030 (dir. 2016:18). I mars 2019 slutredovisade delegationen uppdraget genom betänkandet Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet (SOU 2019:13) som innehåller förslag om hur arbetet med Agenda 2030 ska genomföras. Regeringen har utifrån delegationens förslag i betänkandet, sin egen handlingsplan för Agenda 2030 (2018–2020) och Statskontorets delrapport från 2019 (2019:15) bedömt att det finns skäl att lägga fram en inriktningsproposition med ett gemensamt mål för Agenda 2030 och stärkt samstämmig politik samt en samlad inriktning för arbetet med att genomföra och följa upp agendan. Den 17 juni 2020 överlämnade regeringen proposition 2019/20:188 Sveriges genomförande av Agenda 2030 till riksdagen.

Propositionen

I propositionen presenterar regeringen inriktningen för arbetet med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Som ett led i arbetet föreslår regeringen ett övergripande mål som förankrar och tydliggör Sveriges åtagande att genomföra Agenda 2030 för en hållbar

utveckling i dess tre dimensioner – den ekonomiska, sociala och den miljömässiga – genom att föra en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet av agendan ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför.

Regeringen bedömer att ett riksdagsbundet övergripande mål behövs för att förankra och tydliggöra Sveriges åtagande att verka för att genomföra Agenda 2030 såväl nationellt som internationellt. Genom målet kommer också riksdagen att tydligt involveras i arbetet med Agenda 2030. I propositionen framhåller regeringen att agendan sträcker sig till 2030 men att arbetet för hållbar utveckling bör präglas av långsiktighet och uthållighet även bortom detta år. Det mål som föreslås i propositionen ger förutsättningar för en sådan uthållighet. Propositionen understryker att agendan ska integreras i ordinarie processer. Arbetet med att genomföra redan beslutade riksdagsbundna mål är avgörande för genomförandet av agendan.

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2 anförs att nationella åtgärder som syftar till utsläppsminskningar i Sverige inte får medföra ökade utsläpp utanför Sveriges gränser.

I kommittémotion 2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 5 anförs att Sveriges genomförande av agendan samt den ledande rollen internationellt inte får gå före att lösa de nationella problemen i Sverige utifrån svensk kontext och svenska förutsättningar. Vidare anförs i yrkande 6 i samma motion att riksdagen ska ställa sig bakom det som anförs i motionen om säker och hållbar klimat- och miljöpolitik genom att exempelvis satsa på fjärde generationens kärnkraftsreaktorer.

I kommittémotion 2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 12 anförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samstämmig politik för hållbar utveckling nationellt där målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030 synliggörs i syfte att kunna förhindra dem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens ambition att Sverige ska vara ledande i att genomföra Agenda 2030. Med denna utgångspunkt välkomnar utskottet förslaget om ett övergripande riksdagsbundet mål som kan tydliggöra och förankra det svenska genomförandet och som kan främja och synliggöra vikten av samordning och samstämmighet mellan samtliga politikområden, såväl globalt som nationellt.

Det råder enligt utskottets uppfattning ingen tvekan om att arbetet för att nå de globala målen för hållbar utveckling är mycket angeläget. Sverige har goda förutsättningar att vara ledande i detta arbete. På många områden återstår dock en lång väg till att målen är uppnådda, och det kommer att krävas kraftfulla

multilaterala åtgärder och en omställning av samhället för att hantera flera av de globala och komplexa utmaningarna.

I likhet med regeringen bedömer utskottet att generationsmålet och de riksdagsbundna miljömålen konkretiserar den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling och att målen är en viktig utgångspunkt för det nationella genomförandet av Agenda 2030 och för det miljö- och hållbarhetsarbete som Sverige bedriver såväl nationellt, som inom EU och internationellt. Utskottet erinrar om att generationsmålet innebär ett tydligt åtagande för Sverige att lösa de stora miljöproblemen utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Sverige ska vara ett globalt föregångsland i klimatomställningen med en samstämmig politik där klimatåtgärder främjas inom alla politikområden. Sveriges klimatpolitiska ramverk och miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan har koppling till flera av de globala hållbarhetsmålen. När det gäller risken för koldioxidläckage har utskottet vid tidigare tillfällen framfört att det är av grundläggande betydelse att klimatpåverkan i andra länder till följd av svensk konsumtion begränsas i största möjliga mån. Regeringen har också tidigare framhållit att det är centralt att även andra länder skärper sina åtgärder för att minska klimatutsläppen för att Sveriges ambitiösa klimatinsatser ska få avsedd effekt och våra utsläpp inte ska flytta utomlands. Vidare har regeringen anfört att Sverige ska fortsätta att arbeta hårt för en skärpning av EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS) och att denna skärpning behöver genomföras på ett sätt som inte leder till ökad risk för koldioxidläckage. Utskottet delar dessa bedömningar. I det nationella klimatarbetet har satsningar som t.ex. Klimatklivet och Industriklivet möjliggjort för företag, kommuner, regioner och organisationer att investera i åtgärder för ökad klimatnytta och minskade processrelaterade utsläpp av växthusgaser och därigenom bidra till att de globala målen uppnås.

Flertalet av de globala utvecklingsmålen har starka kopplingar till jordbruket och livsmedelsproduktionen. Utskottet har vid åtskilliga tillfällen framhållit att jordbruksproduktionen behöver öka globalt och vara hållbar samt att konsumtionsmönstren behöver ändras för att trygga livsmedelsförsörjningen i världen. Livsmedelsstrategins målsättning med en konkurrenskraftig, hållbar och resurseffektiv livsmedelssektor är enligt utskottet en förutsättning för att kunna uppnå en hållbar utveckling och för att säkerställa att livsmedelsproduktionen och konkurrenskraften ökar i enlighet med Agenda 2030-målen. Utskottet vill i sammanhanget även framhålla betydelsen av landsbygdsprogrammet och de insatser inom ramen för detta program som genomförs i syfte att säkerställa en hållbar förvaltning av naturresurser och bidra till omställningen till en biobaserad samhällsekonomi. Insatser som enligt utskottets bedömning är helt i linje med målen i agenda 2030.

Utskottet vill även uppmärksamma universitetens och högskolornas viktiga bidrag genom ledande forskning för hållbar utveckling. Exempelvis har Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) omfattande utvecklingsforskning och samarbeten inom områden som kopplar till flera av de globala målen och

delmålen, bl.a. klimatförändring, livsmedelstrygghet, cirkulär och biobaserad ekonomi, biodiversitet och ekosystem, global hälsa och hållbar stadsutveckling.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det finns behov av samstämmiga åtgärder i de delar där det riskerar att uppstå målkonflikter mellan olika insatser och olika politikområden. Inte minst är detta aktuellt i frågor som miljö- och klimat, ökad tillväxt, biologisk mångfald samt hållbar produktion och konsumtion. Utskottet instämmer i att ett övergripande mål kan synliggöra behovet av avvägning och samordning för att en hållbar utveckling ska främjas på samtliga områden.

Vad gäller arbetet inom EU så konstaterar utskottet att den europeiska gröna given kommer att vara en viktig del av kommissionens strategi för att genomföra Agenda 2030. Utskottet vill i denna del framhålla att detta arbete tydliggjort behovet av förbättrad samordning mellan alla politikområden inom EU i arbetet med åtgärder och strategier på EU-nivå för att unionen ska kunna nå de mål som ställs upp inom ramen för den europeiska gröna given.

Utskottet vill också påtala betydelsen av det svenska engagemanget i FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO) och det arbete som där genomförs för att öka fokus på bl.a. jord- och skogsbrukets samt fiskets roll för att hantera de globala utmaningarna på klimat-, livsmedelsförsörjnings- och nutritionsområdet. Att säkra tillgången på livsmedel och rent vatten för alla är fundamentalt för att uppnå hållbar utveckling. Vidare konstaterar utskottet att Sverige i rollen som ordförande i Exekutivkommitté för den gemensamma råvarufonden (Common Fund for Commodities, CFC) under 2020–2021 har möjlighet att leda fondens viktiga arbete med att bistå utvecklingsländer att stärka deras råvaru- och livsmedelsproduktion på ett hållbart sätt, förbättra produktionsmetoder och öka diversifiering samt främja en hållbar ekonomisk och miljömässig utveckling. Likaså välkomnar utskottet regeringens prioritering på globalt havsarbete inom flera områden och att regeringen driver på för att göra sambandet mellan klimatförändringar och havsmiljön tydligt.

Utskottet ser även positivt på initiativet att Sverige, 50 år efter FN:s första miljökonferens i Stockholm 1972, åter kan stå värd för ett globalt högnivåmöte under 2022, och att mötets fokus kommer att ligga på genomförandet av Agenda 2030.

I likhet med regeringen vill utskottet slutligen framhålla att arbetet för en fortsatt hållbar utveckling kommer att behöva bedrivas outtröttligt och på bred front även efter 2030.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att finansutskottet bör föreslå att riksdagen bifaller propositionen och avslår motionerna 2020/21:347 (M) yrkande 2, 2020/21:171 (SD) yrkandena 5 och 6, samt motion 2020/21:249 (V) yrkande 12.

Stockholm den 1 december 2020

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M), Runar Filper (SD), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S), Staffan Eklöf (SD), Kjell-Arne Ottosson (KD), Joar Forssell (L) och Magnus Ek (C).

Avvikande meningar

1. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (M)

Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M) anför:

Vi välkomnar att regeringen har ett engagemang i genomförandet av Agenda 2030, och det är betydelsefullt att riksdagen involveras i arbetet. Sverige bör sträva efter att genomföra Agenda 2030 på bästa sätt. Fokus bör dock inte främst ligga på att vara bättre relativt andra utan att de faktiska mål som utgör själva agendan uppnås.

Vad gäller Agenda 2030:s genomförande i Sverige finns till stor del lagstiftning och riksdagsbundna mål på plats som ligger i linje med Agenda 2030. Exempelvis står en majoritet av partierna i Sveriges riksdag bakom det klimatpolitiska ramverket, med klimatmålen, klimatlagen och det klimatpolitiska rådet. Klimatfrågan är till sin natur gränsöverskridande. Därför är det svenska klimatmålet förankrat i ett globalt perspektiv. Sveriges nationella klimatmål får inte uppnås genom att utsläppen av växthusgaser ökar utanför Sveriges gränser. Denna princip är helt central för att svensk klimatpolitik ska göra skillnad på riktigt och för att klimatmålen samt målen i Agenda 2030 ska nås.

Mot bakgrund av det vi nu har anfört anser vi att finansutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2020/21:347 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2.

2. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (SD)

Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD) anför:

Agenda 2030 utgör redan i dag en viktig utgångspunkt i samhället. Den är ett övergripande vägledande dokument som kan utgöra ett positivt instrument vid integrering relaterad till svenska förhållanden, behov och möjligheter.

Regeringen anger som skäl för genomförande att Sverige ska vara ledande i genomförande av hållbar utveckling och tar som exempel upp att Sverige ska bli världens första fossilfria land. Det finns en rad problem som förvärrats i Sverige, exempelvis ökad gängkriminalitet, utarmade resurser i kommuner och en hotad välfärd. Att lösa dessa och andra omfattande problem, att få till välfungerande välfärd, näringsliv och levnadsförhållanden i Sverige, måste vara prioriterat framför att agera för att bli ledande internationellt för hållbar utveckling. Sverige ska verka även för detta, men i första hand måste problemen lösas nationellt och resurser läggas på nödvändiga satsningar i Sverige.

Att ”vara ledande” i enlighet med förslaget och skrivningen är riskabelt för Sveriges finanser – det innehåller nämligen inget stopp. Förbinder man sig till

någoting måste det finnas en avgränsning så att det är tydligt vad som gäller och vad som ska uppnås. Det finns inget samhälleligt ansvarstagande i att Sverige ska vara ledande, vilket riskerar att innebära överskridande av vissa mål. Den generella hållningen i hur regeringen föreslår genomförandet riskerar att utarma resurser, inte minst genom de mål som regeringen väljer ut att fokusera på, medan vissa andra mål inte fokuseras på.

Miljö- och klimatrelaterade områden är högprioriterade i regeringens förslag till genomförandet. Det är ett viktigt område. Därför behöver en hållbar miljöpolitik bedrivas och kopplas till konstruktiva, realistiska och kostnadseffektiva satsningar. Sverige behöver exempelvis satsa på säker och effektiv kärnkraft genom forskning och utveckling av fjärde generationens kärnkraftsreaktorer. Internationella åtgärder måste sättas in och nationer där utsläppen är som störst ta sitt ansvar, detta framför att vi i Sverige exempelvis höjer fordons- och drivmedelsskatter. Genomförandet behöver dessutom kopplas till nationellt förvaltningsarbete, där vi ska ta hand om det vi ärvt av tidigare generationer. Detta inkluderar att ta hand om miljön och möjligheterna att bo och verka i hela landet på ett tryggt och bra sätt.

I regeringens förslag är en utgångspunkt att genomförandet ska ha utgångspunkt i redan existerande riksdagsbundna mål. Vi har inte bifallit samtliga riksdagsärenden som resulterat i de riksdagsbundna mål som regeringen avser. Av den anledningen bör de riksdagsbundna målen inte knytas till genomförandet, utan en anpassning av genomförandet ska i stället ske till svensk kontext där kommuners, regioners och nationens behov och gagn sätts i första rummet.

Mot bakgrund av det vi nu har anfört anser vi att finansutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2020/21:171 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6.

3. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (C)

Kristina Yngwe (C) och Magnus Ek (C) anför:

Agenda 2030 kan delas upp i tre hållbarhetsområden, ekonomiska, sociala och miljömässiga, där det framförallt är det sistnämnda som berör miljö- och jordbruksutskottet område. För att målen ska uppfyllas krävs ett brett engagemang och arbete på samtliga nivåer inom bland annat offentlig förvaltning och det handlar mycket om styrning och ledning på nationell, regional och lokal nivå.

Idag ser vi stora skillnader i hur långt detta arbete har kommit när det gäller olika kommuner och olika delar av landet. Det beror bl.a. på demografiska, geografiska och ekonomiska förutsättningar och här har regeringen en stor uppgift att se till att det blir goda förutsättningar för alla. Men det handlar också om ett förhållningssätt och politisk vilja runt om i landet.

Kunskapsspridningen och kunskapsförmedlingen för genomförandet av agendan lokalt behöver förbättras, så att vi exempelvis kan uppnå en hållbar livsmedelsupphandling i skolorna och på sjukhusen, hållbar bostadsplanering

i översiktsplanerna, hållbara vattendrag genom att minska mikroplasterna i förskolor och på konstgräsplaner och uppdatera våra renhållningsverk. Detta är bara några exempel som berör kommuner och regioner där verksamheten påverkar de globala målen. Det ser mycket olika ut i vårt land och det krävs större insatser för att de miljömässiga målen i Agenda 2030 ska uppnås.

Globalt arbetar alla länder sedan 2015 utifrån FN:s 17 hållbarhetsmål. I Sverige har vi sedan 20 år tillbaka ett system med nationella miljömål. Vi vill att det görs en bred översyn och uppdatering av miljömålssystemet och att det anpassas till FN:s hållbarhetsmål och ett bredare arbete för hållbar utveckling.

4. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (V)

Elin Segerlind (V) anför:

Agenda 2030 med sin bredd ska föra oss framåt mot en global och hållbar utvecklingspolitik. Redan idag arbetar Sverige nationellt för att nå målen i agendan men trots det går utvecklingen åt fel håll på en rad områden, den ekonomiska ojämlikheten ökar likaväl som klimatkrisen. De nationella klimat- och miljömålen går inte att nå med nuvarande styrmedel och åtgärder. Därför behövs en större handlingskraft för att ta itu med den negativa utvecklingen.

Företagens ansvar för mänskliga rättigheter, miljö och klimat genom lagstiftning måste stärkas. Jag instämmer i den bild som Statskontoret ger av hur svenska företag bättre kan följa FN:s vägledande principer och vikten av att de gör det. Det behövs kraftigare tag för att säkerställa att företag respekterar mänskliga rättigheter och bidrar till en hållbar utveckling. Jag tror också att de förslag som Statskontoret presenterar skulle bidra till en positiv utveckling på området.

För att tydliggöra företagets miljö- och klimatansvar bör även ett klimat- och miljöperspektiv läggas på de förslag regeringen arbetar fram. Det kan ske med utgångspunkt i environmental due diligence, ett verktyg som liknar human rights due diligence, men där miljö- och klimatperspektivet är vägledande. Det går att läsa mer om det i motionen En politik för att möta coronapandemins globala effekter (2020/21:250).

Trots att det har gått 17 år efter att politiken för global utveckling (PGU) antogs och riksdagen samtidigt slagit fast att svensk politik måste vara samstämmig, dvs. att alla politikområden måste bidra till att uppfylla utvecklingspolitikens mål om rättvis och hållbar global utveckling, är det uppenbart att svensk utvecklingspolitik fortfarande inte är samstämmig. Inom den svenska inrikespolitiken finns i dag stora målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030. Det handlar bl.a. om skattesänkningar för välbeställda som riskerar att urholka välfärden och leda till ökad ojämlikhet.

Den ekonomiska ojämlikheten är en viktig faktor i målet om en rättvis omställning, då den ekonomiska ojämlikheten ger en mycket liten del av befolkningen möjlighet att stå för den absoluta majoriteten av utsläppen som driver på klimatkrisen som drabbar oss alla. Målet om ekonomisk tillväxt i

relation till agendans mål om att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och konsekvenserna av dessa är en annan tydlig målkonflikt som Sverige måste förhålla sig till för att lyckas med Agenda 2030 arbetet.

Mot bakgrund av det som anförts ovan anser jag att finansutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2020/21:249 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 12.